

Jenni Jokinen

Tilinpäätösohjeistus yhdistykselle

Metropolia Motorsport ry

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Kesäkuu 2013

Tekijä(t) Otsikko	Jenni Jokinen Tilinpäätösohjeistus yhdistykselle, Metropolia Motorsport ry
Sivumäärä Aika	28 sivua + 2 liitettä Kesäkuu 2013
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalouden koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Taloushallinto ja rahoitus
Ohjaaja	lehtori Iiris Kähkönen
<p>Opinnäytetyön aiheena oli tilinpäätösmallin ja tilinpäätösohjeistuksen laatiminen Metropolia Motorsport ry:lle. Metropolia Motorsport ry on yleishyödyllinen yhdistys, jonka toimintaan kuuluu kilpa-autojen rakentaminen ja niillä kilpaileminen. Yhdistyksen erityispiirteenä on vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen.</p> <p>Tilinpäätösmallia ja ohjeistusta varten tutustuttiin kirjanpitolakiin ja tilinpäätöksen laatimista koskevaan kirjallisuuteen. Työn teorettisessa viitekehityksessä käytiin läpi mikä on yhdistys ja mitä laki vaatii yhdistyksen kirjanpidolta. Erityisesti käsiteltiin yhdistyksen tilinpäätöksen sisältöä ja laatimista. Lisäksi selvitettiin mitä tilinpäätökseltä vaaditaan, kun kyseessä on arvonlisäverovelvollinen yhteisö. Tietoa kerättiin myös haastattelemalla Metropolia Motorsport ry:n rahastonhoitajaa ja perehtymällä yhdistyksen kirjanpitoon.</p> <p>Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu raportista ja sen liitteenä olevista ohjeistuksesta ja tilinpäätöksestä tasekirjan muodossa. Metropolia Motorsport ry:n kirjanpitoa hoidetaan Excel-tiedoston avulla. Kyseiseen tiedostoon laadittiin omille välilehdilleen tuloslaskelma- ja tasekaavat, joihin rakennettiin funktiot, jotka hakevat kirjanpitomateriaalista automaattisesti tarvittavat tiedot tilinpäätöksen laatimista varten. Ohjeistuksessa selitetään mitä yhdistyksen tilinpäätökseltä vaaditaan ja miten tilinpäätöstä varten rakennetut välilehdet toimivat.</p> <p>Lopputuloksena oli tilinpäätösmalli, joka on sopiva Metropolia Motorsport ry:n kokoiselle yhdistykselle. Tuloslaskelma- ja tasekaavoista karsittiin pois kaikki ylimääräinen ja niistä muodostui Metropolia Motorsport ry:n tarpeisiin soveltuvat tuloslaskelma ja tase. Ohjeistuksesta muodostui selkeä ja ytimekäs tuki Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksen laatimiseen.</p>	
Avainsanat	

Author(s) Title Number of Pages Date	Jenni Jokinen Instructions for Composing a Financial Statement of a Non-Profit Organization – Metropolia Motorsport 28 pages + 2 appendices June 2013
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor	Iiris Kähkönen, Senior Lecturer
<p>The subject of this thesis was to create a template for a financial statement for a non-profit organization and prepare instructions for compiling the financial statement. The model and the instructions were made for Metropolia Motorsport, which is a non-profit organization that builds racing cars and participates in racing competitions.</p> <p>For the model of a financial statement and the instructions, information was collected by studying the Accounting Law and literature concerning financial statements. The theoretical part explains what a non-profit organization is and what the law demands of its accounting. The financial statement of a non-profit organization is presented more closely.</p> <p>This thesis consists of a report with the financial statement and the instructions as attachments. Metropolia Motorsport's accounting is done with Excel. New sheets for the income statement and the balance sheet were created in Excel. Functions, that automatically brings the needed information from the sheets with the accounting information of incomes and costs, were built into the sheets. The instructions explain what the law demands of the financial statement of a non-profit organization and how the sheets that have been added to the financial statements have been created and how they work.</p> <p>The end result was a model for a financial statement that is suitable for a non-profit organization like Metropolia Motorsport. All excessive parts were discarded from the income statement and the balance sheet, so that they would suit a non-profit organization. The instructions were made clear and short, so that they would be easy to use as a help while making the financial statements in the future.</p>	
Keywords	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Aihe ja tavoite	1
1.2	Työn toteutustapa	1
1.3	Toimeksiantaja	1
1.4	Aikaisemmat tutkimukset	2
2	Aatteellinen yhdistys	3
3	Yhdistyksen verotus	4
3.1	Verovelvollisuus	4
3.2	Arvonlisävero	5
3.3	Yhdistyksen arvonlisäverovelvollisuus	5
3.4	Yhdistyksen arvonlisäveron vähennysoikeus	6
4	Yhdistyksen kirjanpito	6
5	Yhdistyksen tilinpäätös	8
5.1	Tuloslaskelma	11
5.1.1	Varsinainen toiminta	11
5.1.2	Varainhankinta	12
5.1.3	Sijoitus- ja rahoitustoiminta	13
5.1.4	Satunnaiset erät	13
5.1.5	Yleisavustukset	14
5.1.6	Tilikauden tulos	14
5.1.7	Tilinpäätössiirrot	14
5.2	Tase	15
5.2.1	Lahjoitusten hankintamenot	16
5.3	Tilinpäätöksen liitetiedot	17
5.4	Tilintarkastus	18
5.5	Tilien avaus	18
6	Toteutus ja tuotoksen esittely	19
6.1	Tilinpäätöksen suunnittelu	19
6.2	Ohjeistuksen laatiminen	23
7	Johtopäätökset	24

7.1	Lopputulos	24
7.2	Kehitysehdotukset	25
7.3	Työn arviointi	26
	Lähteet	27
	Liitteet	
	Liite 1. Ohjeistus	
	Liite 2. Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätösmalli	

1 Johdanto

1.1 Aihe ja tavoite

Tämän opinnäytetyön aiheena on laatia tilinpäätösohjeistus arvonlisäverovelvolliselle yleishyödylliselle yhdistykselle. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on siis selvittää, mitä arvonlisäverovelvollisen yleishyödyllisen yhdistyksen tilinpäätöksessä pitää olla ja tämän tiedon pohjalta rakentaa Excel-pohjaiset tuloslaskelma- ja tasekaavamallit tilinpäätöstä varten. Lisäksi laaditaan ohjeistus tilinpäätöksen laadintaa varten, jotta yhdistyksen rahastonhoitaja osaa tehdä tilinpäätöksen jatkossa.

1.2 Työn toteutustapa

Tämä työ on luonteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Lopullisena tuotoksena on ohje, ohjeistus tai opastus, kuten perehdyttämisoapas tai ympäristöohjelma. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2004, 11-12.) Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, koska työn tavoitteena on laatia konkreettinen, sähköisessä muodossa oleva tilinpäätösmalli ja sen lisäksi ohjeistus yhdistyksen tilinpäätöksen laatimisen avuksi.

Aluksi tarkastellaan yhdistyksen tilinpäätöstä alan kirjallisuuden avulla ja selvitetään mitkä asiat ovat toimeksiantajan kannalta oleellisia asioita. Sen jälkeen esitellään kohdeyhdistyksen tilinpäätös ja sen tuloslaskelma- ja tasekaavamallit sekä tilinpäätöksen avuksi laadittu ohjeistus. Lopuksi esitellään johtopäätökset sekä yhdistyksen kirjanpidon ja tilinpäätöksen kehittämis ehdotukset.

1.3 Toimeksiantaja

Työn toimeksiantaja on Metropolia Motorsport ry, joka suunnittelee ja valmistaa Formula-tyyppisiä kilpa-autoja. Näillä autoilla yhdistyksen jäsenet osallistuvat yliopistoille tarkoitettuun sarjaan, jossa eri koulujen joukkueet kilpailevat rakentamillaan autoillaan.

Yhdistyksen toiminnassa on mukana Metropolia Ammattikorkeakoulun insinööriopiskelijoita, jotka saavat hyvää käytännön kokemusta oman alansa töistä. Moni yhdistyksessä mukana olleista opiskelijoista on saanut valmistuttuaan töitä yhteistyöyrityksistä. Kyseinen toiminta on aloitettu jo 2000-luvun alussa, mutta vuoden 2011 lopussa perustettiin uusi yhdistys, Metropolia Motorsport ry, joka vapaaehtoisesti hakeutui arvonlisäverovelvolliseksi. Syyt tähän muutokseen ovat kehittyneet toiminta ja yhteistyöyritysten maksamat mainostulot.

Koska Metropolia Motorsport ry on Metropolia Ammattikorkeakoulun insinööriopiskelijoiden yhdistys, kuuluu toiminnan luonteeseen, että henkilöt vaihtuvat uusiin vanhojen jäsenien valmistuessa ja siirtyessä työelämään. On todettu tarpeelliseksi laatia kirjallisia ohjeita, jotta toiminnalle saataisiin jatkuvuutta ja yhdistysaktiivien työ olisi helpompaa. Lisäksi vuoden 2012 tilinpäätös on ensimmäinen, joka laaditaan arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen jälkeen.

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisemmin on kyllä tehty erilaisia ohjeistuksia yhdistysten raha-asioiden hoitamisen avuksi. Vuonna 2001 tehtiin taloushallinnon ohjeistus Suomen Hollanninpaimenkoira ry:lle (Strömmer 2011). Tässä tapauksessa yhdistys ei kuitenkaan ole arvonlisäverovelvollinen, joten tätä ohjeistusta ei voida suoraan sellaisenaan ottaa Metropolia Motorsportin käyttöön. Tampereen Ammattikorkeakoulussa on tehty työ, joka käsittelee taloushoidon organisointia ja toiminnan rahoitusta pienyhdistyksessä (Guttorm 2005). Tässä tapauksessa ei ole tilinpäätöstä käsitelty tarpeeksi kattavasti, eikä opinnäytetyöstä käy ilmi onko kyseessä arvonlisäverovelvollinen yhdistys, koska yhdistys pidetään salassa. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa on tehty opinnäytetyönä selvitys rekisteröityjen yhdistysten ja säätiöiden nykytilasta ja kehitystarpeista (Gallen 2012). Tässä opinnäytetyössä on selvitetty taloushallinnon alan yritykselle erilaisten yhdistysten taloushallinnon nykytilaa ja kehittämistarpeita. Kyseessä ei ole siis ohjeistus yhdistyksen taloushallintoon.

2 Aatteellinen yhdistys

Jokaisella ihmisellä on oikeus yhdistymisvapauteen. Jokainen saa siis perustaa, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Tarkemmin yhdistymisvapauden käyttämisestä säädetään lailla. (Suomen perustuslaki 13§.) Aatteellista toimintaa voidaan harjoittaa sekä rekisteröimättömän että rekisteröidyn yhdistyksen muodossa. Molemmista muodoista säädetään yhdistyslaissa. Rekisteröidyt yhdistykset ovat selvästi yleisempiä. Rekisteröidyssä yhdistyksessä kaikki toiminta ja päätöksenteoko tapahtuvat yhdistyksen nimissä, jolloin vastuukysymykset ovat huomattavasti selkeämpi, kuin rekisteröimättömissä yhdistyksissä, jossa asioista vastaa kaikki osallistuneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. (Vierros & Pöyhönen & Kallio 2010, 26.)

Yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten ja siihen sovelletaan yhdistyslakia (YL 1 luku, 1§). Yhdistys ei saa harjoittaa toimintaa, joka tähtää voiton tai muun taloudellisen edun hankkimiseen (YL 1 luku, 2§). Yhdistys ei saa tuottaa jäsenilleen taloudellista etua, koska yhdistysten toiminta on yleishyödyllistä, eli se toimii yleiseksi hyväksi. (Kansan Sivistystyön liitto.) Yhdistys saa tosin harjoittaa elinkeinotoimintaa tai ansiotoimintaa, jos siitä on määrätty yhdistyksen säännöissä tai muutoin liittyy yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen (YL 1 luku, 5§).

Aatteellisen yhteisön perustamiseen tarvitaan vähintään kolme siihen jäseniksi liittyvää oikeushenkilöä. Luonnollisen henkilön on oltava 15 vuotta täyttänyt saadakseen olla mukana perustamassa yhdistystä. Aatteellinen yhteisö on yleensä joko yhdistys tai säätiö. Yhdistyksen perustaminen tapahtuu laatimalla perustamiskirja, josta ilmenee aie perustaa yhdistys ja yhdistyksen nimi. Lisäksi perustamiskirjan liitteeksi tulee yhdistyksen säännöt. Yhdistyslaissa säädetään mitkä asiat ovat pakollisia mainita yhdistys-säännöissä, mutta niiden lisäksi on hyvä miettiä yhdistyksen erityispiirteitä ja -tarpeita. Usein on hyvä laatia vapaaehtoisia sääntöjä pakollisten lisäksi, kuten esimerkiksi kriteerit jäsenyydelle ja menettely jäsenen erotessa tai erotettaessa. (Tomperi 2005, 132; Vierros ym. 2010, 27-28.)

Metropolia Motorsport ry:n toiminta on yleishyödyllistä, koska sen tavoitteena on antaa insinööriopiskelijoille mahdollisuus kehittää opiskeluissa opittuja taitoja. Autoja ei rakenneta myyntitarkoitukseen vaan ainoastaan kisoihin osallistumista varten. Yhteistyöyrityksille myydään mainostilaa, joka voidaan tulkita liiketoiminnaksi, mutta tuloilla

katetaan varsinaisen toiminnan kuluja eikä tavoitteena ole tuottaa jäsenille taloudellista etua.

3 Yhdistyksen verotus

3.1 Verovelvollisuus

Yleishyödyllinen on käsite, jolle ei ole mitään yksiselitteistä määrittystä. Tämän takia käsite on epämääräinen myös verotuksessa. Oikeuskäytännön myötä verotuksessa yleishyödyllisyys määritellään niin, että yleishyödyllistä yhteisöä verotetaan rajallisemmin kuin muita yhteisöjä, koska yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton tekeminen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että yleishyödyllinen yhteisö olisi vapautettu kaikista veroista. (Talari 2010, 7.)

Yleishyödyllinen yhdistys on verovelvollinen saamastaan tulosta, joka tuloverolain mukaan on elinkeinotuloa. Tuloverolain 23 §:ssä on kuitenkin mainittu tulot, joista yleishyödyllinen yhdistys ei ole verovelvollinen. Tällaisia tuloja ovat yhdistyksen rahoittamiseksi järjestetyt arpajaiset, myyjäiset, erilaiset huvitilaisuudet, tavarankeräys sekä muu edellä mainittuihin verrattava toiminta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä saadut tarjoilu- tai myyntitulot. (TVL 3 luku, 23§.) Verohallitus arvioi yhdistyksen yleishyödyllisyyden vuosittain. Ratkaisua tehdään kokonaisarviointina, jossa huomioidaan yhdistyksen toiminta usean vuoden ajalta. Yhden verovuoden suuri tulojäämä ei siis tarkoita, että yhdistys ei enää olisi yleishyödyllinen vaan toiminnassa pitää tapahtua olennaisia muutoksia. (Murtomäki 2010, 26.)

Yhdistys voi olla vain arvonlisäverovelvollinen mutta ei tuloverovelvollinen, tai päinvastoin. Se johtuu siitä että kyseessä on kaksi hyvin erilaista verolajia. Tuloverotus kohdistuu tulon verottamiseen ja arvonlisävero kohdistuu kuluttamisen verottamiseen. (Vierros ym. 2010, 176.)

3.2 Arvonlisävero

Arvonlisävero on tavaroiden ja palveluiden kuluttamiseen kohdistuva vero, jonka myyjä on velvollinen perimään. Tavaroiden ja palveluiden myynti on arvonlisäverollista vain, jos kyseessä on liiketoiminnasta. Arvonlisäveroa sääntelevä arvonlisäverolaki ei kuitenkaan määrittele mitä on liiketoiminta, joten sen tulkinta on jäänyt oikeuskäytännön varaan. Liiketoiminnan määrittely on hyvin samankaltainen tuloverotuksen elinkeinotoiminnan määrittelyn kanssa. Arvonlisäverotuksen yhteydessä toiminta voidaan kuitenkin kevyemmin perusteiden määrittelyä liiketoiminnaksi kuin tuloverotuksen yhteydessä elinkeinotoiminnaksi. Myynti on liiketoimintaa, jos se tapahtuu ansiotarkoituksessa, on jatkuvaa, ulospäin suuntautuvaa ja itsenäistä toimintaa, johon liittyy yrittäjäriskeä. (Talari 2010, 105-108.)

Jos kaikki myyjät suorittaisivat myynnistään arvonlisäveroa, kertaantuisi kyseinen vero. Tämän takia verovelvollinen saa vähentää ostopensa arvonlisävero-osuuden myyntinsä arvonlisävero-osuudesta. Jos tilitettävän veron määrä on isompi kuin vähennettävän, maksaa verovelvollinen erotuksen verottajalle. Jos vähennettävän veron määrä on suurempi kuin tilitettävän veron, saa verovelvollinen erotuksen hyväkseen. (Talari 2010, 105-108.)

3.3 Yhdistyksen arvonlisäverovelvollisuus

Yleishyödyllinen yhteisö on arvonlisäverovelvollinen vain tuloverolain määritelmän mukaisesta veronalaisesta elinkeinotulosta (AVL 2 luku, 4§). Kyseinen arvonlisäverolain pykälä tarkoittaa sitä, että arvonlisäverotuksessa yhteisöä pidetään yleishyödyllisenä samoin perusteiden tuloverotuksessa. Yleishyödyllisen yhdistyksen myynti voi olla arvonlisäverovapaata vaikka kyseistä myyntiä ei olisi erikseen säädetty arvonlisäverovapaaksi, jos kyseinen myynti ei täytä elinkeinotulon määritelmää. Yleishyödyllinen yhdistys voi siis saada vapautuksen veroista, jotka yritys vastaavassa tilanteessa joutuisi suorittamaan. (Vierros ym. 2010, 186.)

Yleishyödyllinen yhteisö voi kuitenkin vapaaehtoisesti hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi harjoittamastaan liiketoiminnasta vaikka se ei täyttäisikään tuloverolain määriteltyä elinkeinotulosta. Näin toimimalla yleishyödyllinen yhteisö saa myös oikeuden vähentää arvonlisäveron ostoistaan. (Talari 2010, 111.) Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen seurauksena kaikki liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta toiminnasta tulee

arvonlisäverollista, jos sitä ei erikseen ole säädetty verottomaksi. Yhdistykselle on edullista hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi silloin, kun se myy tavaroita tai palveluita vähennykseen oikeutetuille verovelvollisille. (Vierros ym. 2010, 209-211.)

Metropolia Motorsport ry on juuri tästä syystä hakeutunut vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi. Yhdistys saa mainostuloja yhteistyöyrityksiltä. Näille yhteistyöyrityksille on kätevää ostaa mainostilaa, kun ne voivat vähentää ostolaskun arvonlisäveron omassa verotuksessaan myyjän ollessa arvonlisäverovelvollinen.

3.4 Yhdistyksen arvonlisäveron vähennysoikeus

Yhdistyksen vähennysoikeus koskee ainoastaan ostoja, jotka liittyvät arvonlisäverovelvolliseen toimintaan. Ostot, joista vähennetään arvonlisävero, pitää siis pystyä kohdentamaan siihen toimintaan, josta yhdistys on verovelvollinen. (Vierros ym. 2010, 204-205). Metropolia Motorsport ry:n osalta ostojen kohdentaminen on helppoa, koska kaikki yhdistyksen menot liittyvät varsinaiseen toimintaan.

Yhdistyksen arvonlisäverovähennysoikeutta rajoittaa myös arvonlisäverolain 114§. Siinä mainituista hankinnoista ei saa vähentää arvonlisäveroa vaikka olisi arvonlisäverovelvollinen. (Vierros ym. 2010, 204-205). Arvonlisäveroa ei saa vähentää hankinnoista, jotka koskevat verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asuntona, lastentarhana, harrastustilana tai vapaa-ajanviettopaikkana käytettävää kiinteistöä sekä siihen tai sen käyttöön liittyvät tavarat ja palvelut. Arvonlisäveroa ei myöskään saa vähentää verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asunnon ja työpaikan väliseen kuljetukseen liittyvät tavarat ja palvelut. Listalla ovat myös henkilöautot, moottoripyörät sekä erilaiset vapaaajalla käytettävät kulkuvälineet. Vähennyskelvotonta ovat myös edustuskulut sekä postimerkki tai siihen verrattavaa palvelua. (AVL 10 luku, 114§.)

4 Yhdistyksen kirjanpito

Yhdistykset ovat yritysten tavoin kirjanpitovelvollisia (KPL 1 luku 1§). Kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät. (KPL 2 luku 1§). Liiketapahtumat merkitään asian mukaan eri kirjanpitotileille. Tilien sisältöä ei saa muuttaa vaan sen pitää pysyä samana.

Kirjanpitotileistä pitää olla selkeä ja eritelty luettelo, josta selviää tilien sisältö. (KPL 2 luku 2§.) Kaikessa kirjanpidossa on noudatettava hyvää kirjanpitolakia (KPL 1 luku 3§). Hyvän kirjanpitotavan määrittelemisen on kuitenkin lähes mahdotonta. Eri toimialoille on kehittynyt erilaisia vakiintuneita tapoja, joista voidaan keskustella ovatko ne hyviä vai ei. Hyvää kirjanpitolakia käytetään apuna kirjanpitolakia tulkittaessa. (Lydman & Alakare & Björklund & Kemppinen & Laaksonen & Leppä 2005, 16.)

Kirjanpidossa rekisteröidään yhdistyksen kaikki rahan käyttö ja rahan lähteet. Kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollisen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa, joka tarkoittaa, että kirjanpidon perustana on kaksipuolinen tili. Tilin vasen puoli on debet ja oikea kredit. Debet puolelle merkitään rahan käyttö ja kredit puolelle rahan lähde. Jokaisesta tapahtumasta tulee kirjaus jollekin tilille debet puolelle ja jollekin tilille kredit puolelle. Lopputuloksena on, että kaikkien debet puolen kirjausten yhteissumma on yhtä suuri kuin kaikkien kredit puolen kirjausten yhteissumma. (Kuusiola 2002, 31; Alhola & Koivikko & Rätty & Tuominen 2001, 52.)

Liiketapahtumat on kirjattava sekä aikajärjestyksessä, eli peruskirjanpito, että asiajärjestyksessä, eli pääkirjanpito. Yhdistys voi käyttää peruskirjanpitoaan pankkitilien tiliotteita, koska tiliotteilla maksutapahtumat ovat aikajärjestyksessä. Tiliotteet kelpaavat peruskirjanpidoksi, jos tiliotteet saadaan vähintään kerran kuussa, koska tiliote on täsmäytettävä kirjanpidon kanssa kerran kuukaudessa. (Kuusiola 2002, 33).

Kirjanpitoon tehtävien kirjausten pitää perustua päivättyyn ja numeroituun tositteeseen. Kirjanpitoa ei voi pitää luotettavana, ellei se perustu asianmukaisiin tositteisiin. Tosite on selväkielinen, kirjallinen tai koneellisella tietovälineellä oleva asiakirja, joka todentaa liiketapahtuman. Tositteet on myös numeroitava juoksevasti ja niistä on selvittävä miten tilitapahtuma on kirjattu. Tositteet pitää arkistoida asianmukaisesti ja säilyttää vähintään kirjanpitolaissa säädetty 6 vuoden minimiaika. (Kuusiola 2002, 36-43; Alhola ym. 2001, 37-41.)

Yhdistyksellä pitää olla jokaiselta tilikaudelta tililuettelo, jossa on selkeä lista kaikista käytössä olleista kirjanpitotileistä. Tililuettelon voimassaoloaika pitää olla selkeästi merkittynä tililuettelossa. Tilien sisältöä ei saa muuttaa tilikauden aikana. Mikäli muutokselle on tarvetta, se tehdään tilikauden vaihtuessa. Uusia tilejä sen sijaan voidaan ottaa käyttöön kesken tilikauden. Tililuettelo on laadittava ennen kun tilitapahtumia kir-

jataan kirjanpitoon ja toimii kirjanpitäjän apuvälineenä kirjauksia tehtäessä. Tililuettelon laadinnan apuna käytetään tuloslaskelmaa ja tasetta. (Kuusiola 2002, 35.)

5 Yhdistyksen tilinpäätös

Yritysten tavoin yhdistysten on myös laadittava tilikaudelta tilinpäätös, joka on kirjanpidon lopputulos (Lydman ym. 2005, 13.). Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilinpäätös katsotaan olevan laadittu, kun hallitus on allekirjoittamisellaan hyväksynyt sen. Tilikausi on 12 kuukautta ja yleensä kalenterivuosi. (Kuusiola 2002, 44.) Yhdistyksen ensimmäinen tilikausi kuitenkin alkaa perustamiskirjan allekirjoituspäivästä (Rekola-Nieminen 2006, 14). Metropolia Motorsport ry:n ensimmäinen tilikausi päättyi 31.12.2012, joten tilinpäätös pitää olla valmis 30.4.2013 mennessä. Tässä ensimmäisessä tilinpäätöksessä tilikausi on hieman vuotta pitempi, koska yhdistys on perustettu vuoden 2011 lopussa.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tarkoitus on antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (Lydman ym. 2005, 13). Se, onko tietoa riittävästi, pitää arvioida lukijan näkökulmasta, ei yhdistyksen omasta näkökulmasta. Tietoa pitää antaa tarpeeksi, mutta vain oleellisia asioita, jotta kokonaisuus pysyvä selkeänä. (Lydman ym. 2005, 27.) Tilinpäätös koostuu taseesta, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta ja liitetiedoista (KPL 3 luku 1§).

Tilikaudella pääkirjanpidon tileille kertyneet kirjatukset päätetään tilinpäätöstileille. Tilinpäätöstilejä ovat tulostili ja tasetili. Tulostilille päätetään kyseiselle tilikaudelle kuuluvat tulot ja menot. Muut erät, joita ovat varat sekä velat ja oma pääoma, päätetään tasetilille. Tulostilistä voidaan sitten laatia tuloslaskelma ja tasetilistä tase. Ennen tilinpäätös-vientejä on tarkistettava, että kassatilin saldo kirjanpidossa vastaa käteiskassan varoja ja että pankkitilin saldo kirjanpidossa vastaa tilioitteissa olevia saldoja. (Kuusiola 2002, 44.)

Tuloslaskelma kuvaa tuloksen muodostumista ja on tilikauden menojen ja tulojen koomalaskelma. Tase kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa ja siihen kerätään kaikki muut erät kirjanpidosta. (Lydman ym. 2005, 94.) Tuloslaskelman ja taseen jokaisesta erästä on esitettävä vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta. Mikäli tuloslaskelmaa tai tasekaavaa muutetaan, on vertailutietoa mahdollisuuksien mukaan oikaistava.

(Kuusiola 2002, 44.) Koska kyseessä on Metropolia Motorsport ry:n ensimmäinen tilikausi, ei tässä tilinpäätöksessä voida esittää vertailutietoja.

Pienille kirjanpitovelvollisille on säädetty tiettyjä helpotuksia tilinpäätöksen sisällön suhteen. Tuloslaskelmassa ei tarvitse eritellä kuluja ja tuloja yhtä tarkkaan kuin yritysten. Pienet kirjanpitovelvolliset saavat käyttää lyhennettyä tasekaavaa. Pienten kirjanpitovelvollisten ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa ja ne voivat jättää pois osan kirjanpitoasetuksen vaatimista liitetiedoista, jos niitä ei tarvita antamaan oikeaa ja riittävää kuva taloustilanteesta. Pienet kirjanpitovelvolliset on myös vapautettu toimintakertomuksen laatimisesta. (Leppiniemi ja Leppiniemi 2009, 21.) Kirjanpitovelvollinen luokitellaan pieneksi, jos seuraavista kolmesta ehdosta kaksi on täytynyt päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella (KPL 3 luku 9 §):

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma on 3 650 000 euroa
- palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä.

Metropolia Motorsport ry:n osalta mikään yllä mainituista rajoista ei ylity. Liikevaihtoa vastaava tuotto oli vuonna 2012 reilu 100 000 euroa ja taseen loppusumma oli noin 30 000 euroa. Metropolia Motorsport ry:llä ei ole yhtään palkattua henkilökuntaa vaan kaikki toimintaan osallistuvat ovat vapaaehtoisia, joille ei makseta mitään korvausta heidän tekemästään työstä. Tämän takia Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöstä laadittaessa voidaan hyödyntää kaikki huojennukset, jotka laki sallii.

Keskeisimmät tilinpäätöksen laadintaan liittyvät periaatteet ovat:

- oletus toiminnan jatkuvuudesta
- johdonmukaisuuden periaate
- sisältöpainotteisuus
- varovaisuuden periaate
- tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- suoriteperusteisuus
- kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus.

(Lydman 2005, 95; Vierros ym. 2010, 42.)

Yrityksille tilinpäätöksessä oleellista on mitä viivan alle jää, mutta yhdistysten kannalta oleellisempaa on sääntöjen mukaisen toiminnan toteutuminen, jota kuvataan tuloslas-

kelman varsinaisen toiminnan pääryhmässä. Varsinaisen toiminnan tuloksen jälkeen tuloslaskelma esittelee, millä tavalla varsinainen toiminta on rahoitettu. Pitkällä tähtäimellä tavoitteena on nollatulot ja pyritään sellaiseen toimintaan, että kulut vastaavat käytettävissä olevia tuottoja. (Vierros ym. 2010, 45; Kansan Sivistystyön liitto.) Tämän takia negatiivinen tulos ei ole yhtä kohtalokasta kuin yrityksellä, mutta se pitää kuitenkin ottaa huomioon seuraavan vuoden talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa. Yhdistyksellekään ei ole hyvä tehdä negatiivista tulosta useana vuotena peräkkäin vaan pyrkiä huonon vuoden jälkeen tekemään positiivisen tuloksen. (Kansan Sivistystyön liitto.) Yleishyödyllisen yhdistyksen kannattaa myös varoa toistuvaa, liian suurta ylijäämää, koska muutoin se on velvollinen maksamaan tuloeroa saamastaan voitosta. Yleishyödyllisyys arvioidaan joka vuosi erikseen. (Talari 2010, 15-16.)

Yhdistyksen varojen lähteinä ovat tulot (varsinainen toiminta, sijoitukset, varainhankinnan ja rahoituksen tulot, satunnaiset tulot sekä yleisavustukset) ja pääoma. Pääomaa yhdistys saa lähinnä vieraan pääoman ehdoin, koska yhdistystä perustettaessa ei tarvita peruspääomaa. Myöhemmät oman pääoman lisäykset tapahtuvat lahjoitusten rahastoinnin kautta ja nämä lahjoitukset esitetään tuloslaskelman tuottoina. Pääsääntöisesti yhdistyksen oma pääoma ei siis voi lisääntyä ilman, että sen vaikutus näkyisi myös tuloslaskelmassa. Varojaan yhdistys käyttää varsinaisen toiminnan pyörittämiseen ja investointeihin. Lisäksi yhdistys maksaa vieraan pääoman korkoja ja lyhennyksiä. Tulorahoitukseksi lasketaan kaikki järjestön lopullisesti omaksi saamia varoja. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan sekä varainhankinnan tulorahoitus esitetään omilla nimikkeillään. Pysyvien vastaavien luovutuksista saadut voitot ja saadut avustukset esitetään erikseen. (Lydman ym. 2005, 53-54.)

Yhdistyksen kulut ovat yleensä suuremmat kuin varsinaisen toiminnan tulot ja tätä kutsutaan varsinaisen toiminnan kulujäämäksi. Tätä kulujäämää pitää täyttää muilla kuin varsinaisen toiminnan tuotoilla. Satunnaiset kulut voivat olla merkittävä varojen käyttökohde ja sen takia tämä erä tulee esittää erikseen. (Lydman ym. 2005, 53-54.)

Suurin osa Metropolia Motorsport ry:n kuluista on varsinaisen toiminnan kuluja. Sen sijaan varsinainen toiminta ei tuota mitään säännöllisiä tuloja, vaan varsinaisen toiminnan kulut katetaan mainostuloilla, avustuksilla ja muulla varainkeruulla.

5.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmasta on käytävä ilmi, miten tilikauden tulos on syntynyt. Tuloslaskelmassa tulee olla oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta. Tuloslaskelmaan merkitään menot, tulot ja rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät. Liiketaapahtumat pitää merkitä kirjanpitoon niin, että kirjausten yhteys tuloslaskelmaan voidaan vaikeuksitta todeta. Tilijärjestelmän täytyy olla selkeä ja riittävästi eritelty. Menot saa kirjata joko suorite- tai maksuperusteisesti, mutta ennen tuloslaskelman laatimista kirjaukset on oikaistava suoriteperusteisiksi. (Lydman 2005, 56-58; Tomperi 2005, 133-134.) Tuloslaskelman esittämistapaa saa muuttaa vain erityisestä syystä ja muutos pitää perustella tuloslaskelman liitetiedoissa (Perälä & Mikko & Salmi 2010, 57). Tuloslaskelman rakenteen tulee vastata aikaisemmin tehdyn talousarvion rakennetta, jolloin on helppo todeta kuinka hyvin talousarvio on toteutunut (Kansan Sivistystyön liitto). Aatteellisten yhdistysten ja säätiöiden tuloslaskelman kaava eroaa yritysten tuloslaskelmakaavasta (Vierros ym. 2010, 42). Yhdistyksen tuloslaskelma jaetaan viiteen pääryhmään: varsinainen toiminta, varainhankinta, sijoitustoiminta, satunnaiset erät sekä yleisavustukset.

5.1.1 Varsinainen toiminta

Varsinainen toiminta on yhdistyksen säännöissä mainitun tarkoituksen toteuttamista. Tilinpäätöstä laadittaessa pitää ensiksi yhdistyksen sääntöjen perusteella eritellä mahdolliset erilaiset tarkoituksen toteuttamistavat ja siten mahdolliset varsinaisen toiminnan eri alat. Mikäli varsinainen toiminta jakautuu erilaisiin toiminnaloihin, tulee eri alojen tuotot ja kulut eritellä tuloslaskelmassa riittävän tarkasti. Pienen yhdistyksen ei välttämättä kannata eritellä tuottoja ja kuluja toimialoittain tuloslaskelmassa vaan on ehkä tarkoituksenmukaisempaa esitellä erittely liitteenä. Tuloslaskelmassa on kuitenkin esitettävä eriteltynä ainakin henkilöstökulut ja poistot. (Lydman ym. 2005, 63-64; Vierros ym. 2010,45-48; Tomperi 2005, 135.) Voittoa tavoittelemattoman toiminnan luonteen takia varsinaisen toiminnan kulut ovat yleensä tuloja suuremmat, jolloin varsinaisen toiminnan osalta muodostuu kulumäärä (Vierros ym. 2010, 46).

Metropolia Motorsport ry:n varsinainen toiminta on kilpa-autojen rakentaminen ja niillä kisaaminen koulujen välisessä sarjassa. Metropolia Motorsport ry:n tuloslaskelmassa ei ole tarvetta jakaa toimintaa eri toimialoihin, koska kaikki toiminta liittyy autojen raken-

tamiseen ja niillä kilpailemiseen. Päätettiin sen sijaan liittää tuloslaskelman liitteeksi erittely, jossa jaotellaan kulut autojen rakentamisesta ja kilpailuista erikseen.

5.1.2 Varainhankinta

Tuloslaskelmassa pitää olla eriteltyinä ainakin varainhankinnan tuotot ja kulut. Varainhankinnan tarkoituksena on hankkia varat yhdistyksen varsinaiseen toimintaan. Varainhankinnan tuottoja ovat jäsenmaksutuotot sekä tuotot myyjäisistä, arpajaisista, tempauksista, keräyksistä, kolehdeista, testamenteista ja lahjoituksista. Varainhankinnan kulut ovat näiden edellä mainittujen tapahtumien järjestelykuluja ja varainhankinnalle yksiselitteisesti kohdistettavissa olevat yleis- ja muut kulut. (Lydman ym. 2005, 74-75; Vierros ym. 2010, 53-55; Tomperi 2005, 137.) Saadut avustukset esitetään joko varsinaisen toiminnan tai yleisavustusten ryhmässä (Perälä ym. 2010, 63).

Metropolia Motorsport ry saa yhteistyöyrityksiltään mainostuloja, jotka kuuluvat varainhankintaan. Niihin liittyen on vähäisiä kuluja yhteistyökumppaneiden vierailujen kahvitarjoiluista. Mainostulot muodostavat ison osan yhdistyksen tuloista, joilla katetaan yhdistyksen varsinaisen toiminnan kuluja.

Sponsorituotot voidaan saada myös tavarana tai palveluina. Tällaista kutsutaan barter-sopimukseksi. Jos tavarat tai palvelut muodostavat merkittävän osan toiminnan rahoituksesta on perusteltua, että ne esitetään kirjanpidossa. Jos sponsorituottoina saatujen tavaroiden tai palveluiden rahallista arvoa ei ole tiedossa eikä luotettavasti arvioitavissa, on niitä hankala sisällyttää kirjanpidon lukuihin. Silloin on hyvä antaa selostus saaduista tavaroista ja palveluista liitetiedoissa olennaisuuden periaatetta noudattaen. (Vierros ym. 2010, 54-55.)

Metropolia Motorsport ry saa paljon auton osia lahjoituksina, joista ei ole hintatietoja. Niiden rahallista arvoa ei siis ole saatavissa, joten niistä päätettiin laatia lista, joka lisätään tase-erittelyihin. Taseen vaihto-omaisuudessa ei siis ilmoiteta mitään arvoa varastossa oleville auton osille.

5.1.3 Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Sijoitus- ja rahoitustoimintaan kuuluu kaikki muu kuin välittömästi varsinaiseen toimintaan liittyvän omaisuuden hoitamiseen liittyvät tuotot ja kulut. Tuloslaskelmassa pitää vähintään eritellä tuotot ja kulut erikseen. Sijoitustuottoja ovat esimerkiksi korko- osinko- ja vuokratuottoja. Sijoituskuluja ovat sijoitetun omaisuudesta ja sen hoidosta aiheutuvat kulut. Myös sijoitusten rahoittamiseksi otettu vieraan pääoman korkokulut ja sijoitusten poistot kuuluvat sijoituskuluihin. Näin saadaan selkeästi esitettyä tuloslaskelmassa sijoitusten tuotot, jotka ovat käytettävissä varsinaisessa toiminnassa. Sijoitustoimintaa yhdistys saa harjoittaa saadakseen pitempiaikaista tuloa rahoittamaan varsinaista toimintaa. Lyhyen aikavälin spekulatiovoittojen hankkiminen ei kuulu aatteellisen yhdistyksen toimintaan. Liian aktiivinen sijoitustoiminta saattaa herättää verottajan kiinnostuksen. (Lydman ym. 2005, 77-78; Vierros ym. 2010, 58-59.) Rahoituserät, joita ei voi yksiselitteisesti kohdistaa muihin pääryhmiin tai ovat näiden muiden pääryhmien kannalta epäolennaisia, esitetään tuloslaskelmassa tässä ryhmässä (Lydman ym. 2005, 79). Metropolia Motorsport ry:llä ei ole mitään sijoitus- tai rahoitustoimintaa.

5.1.4 Satunnaiset erät

Satunnaisiin eriin kuuluvat sellaiset kertaluontoiset tuotto- ja kuluerät, joita ei voida yksiselitteisesti kohdistaa mihinkään muuhun pääryhmään. Satunnaiset erät on eriteltävä joko itse tuloslaskelmassa tai liitteessä, mikäli niillä on merkittävä vaikutus tilikauden tulokseen. Satunnaiset erät ovat yleensä merkittäviä, joten tarkka selvitys on lähes pakollinen. Satunnaiset erät ovat merkityksellisiä, eivät toistuvia, kohdistumattomia ja yllätyksellisiä. Niitä ei ole ollut mahdollista ennakoida ja budjetoida. (Lydman ym. 2005, 80; Vierros ym. 2010, 62.)

Vuonna 2012 Metropolia Motorsport ry:llä ei ollut mitään merkittävän suuria, satunnaisiksi luokiteltavia eriä. Yhdistyksen voitti kisan, josta saatiin rahasumma palkinnoksi. Tämä tulo oli mahdoton ennakoida ja budjetoida, joten siinä mielessä se voitaisiin kirjata satunnaisiin eriin, mutta koska kyseessä on suhteellisen pienestä rahasummasta, se voidaan kirjata varsinaisen toiminnan tuloksi.

5.1.5 Yleisavustukset

Yleisavustuksiksi kirjataan avustustuotot, jotka on saatu toiminnan yleisen tukemisen tarkoituksessa. Tuloslaskelmassa välitulos ennen yleisavustuksia kertoo yhdistyksen tai säätiön omasta toiminnasta syntyneen tuotto- tai kulujäämän ja mahdollisten yleisten avustusten tarpeen. Yleisavustusten pääryhmään kuuluu vain saadut avustukset. Säätiön tai yhdistyksen antamat avustukset tulee kirjata siihen pääryhmään mihin ne parhaiten sopivat. (Lydman ym. 2005, 81.)

Metropolia Motorsport ry saa Metropolian Ammattikorkeakoululta avustusta toimintansa pyörittämiseen. Nämä avustukset kirjataan tuloslaskelmassa yleisavustuksiin. Metropolia Motorsport ry:n tuloista yli puolet koostuu näistä avustuksista.

Myönnetyt yleisavustukset kirjataan tuloina sen tilikauden tuotoiksi, jonka aikana ne on saatu lopullisesti. Joskus avustusten saamiseen liittyy ehto, että se pitää käyttää tietystä määräajassa. Mikäli avustus tai sen osaa jää käyttämättä määrätyn ajan kuluessa pitää maksettu avustus tai sen osa kirjata velaksi. Yhden vuoden aikana käytettäväksi määrätty avustus kirjataan tuloksi, jos avustus käytetään kokonaisuudessaan. (Lydman ym. 2005, 81-81.)

5.1.6 Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on erä, joka esitetään ennen tilinpäätössiirtoja. Tilinpäätössiirtoja ovat poistoeron muutokset ja vapaaehtoisten varausten muutokset. Aatteellisen toiminnan tuloslaskelmakaavassa ei ole omaa kohtaa veroille, joten maksetut verot kirjataan sen toiminnan kuluihin, josta ne ovat aiheutuneet. (Lydman ym. 2005, 83-84.) Tilikauden positiivinen tulos kertoo, että tuotot ovat olleet kuluja suuremmat. Negatiivinen tulos taas kertoo, että tilikauden tulot eivät ole riittäneet kattamaan tilikauden menoja. (Kuu-siola 2002, 6.)

5.1.7 Tilinpäätössiirrot

Tässä kohtaa tuloslaskelmassa esitetään poistoeron muutos, vapaaehtoisten varausten muutos sekä omakatteisten rahastojen katteen siirto taseeseen, omakatteisten rahastojen pääomiin. Poistoerot ja vapaaehtoisten varausten muutokset ovat verosidon-

naisia eikä niitä sen takia yleensä muodostu yhdistyksillä. Tänne kirjataan kaikki varat, jotka on kerätty tiettyä tulevaa käyttötarkoitusta varten. Kerätyt varat siirretään vapaaehtoisena varauksena taseeseen, josta varaus puretaan kun tämä tietty käyttötarkoitus on toteutunut. (Lydman ym. 2005, 84-85.)

Kirjanpitolaissa mitään yhteisöä ei ole asetettu erityisasemaan vapaaehtoisten varausten osalta. Myös yleishyödylliset yhdistykset voivat siis tehdä vapaaehtoisia varauksia edellyttäen, että saavat niistä elinkeinoverolain 54§:n perusteella verotuksellista hyötyä. (Kirjanpitolautakunta 2001). Koska vaurauksien tekeminen edellyttää aina verotukseen perustuvaa syytä ja yleishyödyllisten yhdistysten toiminta on yleensä verovapaata eivät yleishyödylliset voi tehdä vapaaehtoisia varauksia (Tomperi 2005, 133-134).

5.2 Tase

Tase osoittaa varojen käytön ja varojen lähteen välisen suhteen tilikauden päättymishetkellä. Tase voidaan katsoa olevan pelkkä siirtotili kahden tilikauden välillä, toisaalta se kertoo, mistä lähteistä varojen käyttöön tarvittut resurssit ovat peräisin ja kuinka nämä resurssit on käytetty. Taseen avulla voidaan myös arvioida taloudellisia toimintaedellytyksiä, kuten maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta. (Lydman ym. 2005, 94-95.)

Tasekaavaan kuuluu vastaavaa ja vastattavaa puoli. Taseen vastaavien erät jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyviä vastavia ovat sellaiset erät, jotka tulevat tuottamaan tuloa useampana tilikautena. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 38.) Vaihtuvat vastaavat taas tuottavat tuloa vain yhtenä tilikautena. Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat vaihto-omaisuus ja rahoitusomaisuus. Vaihto-omaisuudeksi lasketaan sellaisenaan tai jalostettuina luovutettavaksi tai kulutettavaksi tarkoitettut hyödykkeet. Rahoitusomaisuuteen kirjataan rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 59.)

Vastattavaan puolella ilmoitetaan oma pääoma ja vieras pääoma. Koska yhdistys voidaan perustaa ilman omaa pääomaa koostuu oma pääoma lähinnä edellisten ja kuluneen tilikauden tuloksista. Lisäksi yhdistys voi päättää perustaa rahaston, jos se saa isomman lahjoituksen, jonka lahjoittaja haluaa käytettävän johonkin tiettyyn tarkoitukseen. Vapaan rahaston voi myös muodostaa kertyneistä ylijäämistä. Rahaston tulojen ja menojen erotus voidaan kirjata rahaston lisäykseksi tai vähennykseksi merkitsemällä se tuloslaskelmaan ennen tilikauden ylijäämää. (Tomperi 2005, 135-136.) Koska yleis-

hyödyllinen yhdistys ei voi käyttää vapaaehtoisia varauksia, on rahaston perustaminen keino siirtää osa varoista syrjään tiettyä tarkoitusta varten (Leppiniemi & Leppiniemi & Kaisanlahti 2013.)

Metropolia Motorsport ry tarvitsee paljon varoja vuoden alussa, jolloin kyseisen kilpailukauden autot rakennetaan. Rakentamiseen tarvittavia varoja pitäisi siis kerätä jo edellisen tilikauden aikana. Rahastointi olisi hyvä keino varata syksyllä kerätyt varat alkuvuoden tarpeisiin.

Tasekaava on sama kaikille kirjanpitovelvollisille. Yhdistyksen pitää lisäksi ilmoittaa erikseen sellaiset varat tai sellainen pääoma, joiden käyttöä on rajoitettu erikoismääräyksin. Erillään hoidettavat varat ilmoitetaan omana ryhmänä taseessa. Pieni kirjanpitovelvollinen saa laatia lyhennetyn taseen. Kirjanpitovelvollinen ei enää ole pieni, jos päättäneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt kaksi seuraavista ehdoista 7 300 000 liikevaihto, 3 650 000 loppusumma taseessa tai palveluksessa on 50 henkilöä. (Lydman ym. 2005, 31-32; Perälä ym 2010, 74.) Yhdistyksen oma tase rakennetaan keräämällä tasekaavasta ne kohdat, jotka koskevat yhdistystä (Kuusiola 2002, 19). Lyhennetyssäkin taseessa on kuitenkin pakko eritellä myyntisaamiset, ostovelat ja saadut ennakkomaksut (Perälä ym. 2010, 75).

Metropolia Motorsport ry:n taseen laatiminen on yksinkertaista siinä mielessä, että yhdistyksellä ei ole muuta vierasta pääomaa kuin ostovelat ja omaa pääomaa on vain tilikauden tulojäämä. Tulevina vuosina alkaa myös kertyä edellisten vuosien voitot ja tappiot, mutta tällä kertaa tehdään ensimmäisen tilikauden tilinpäätös, joten ei ole aiempia vuosia, jolta olisi voittoa tai tappiota voinut kertyä. Metropolia Motorsport ry:n taseen laatimisessa on kuitenkin jonkin verran haasteita, koska yhdistys on saanut auton osia lahjoituksina. Näistä lahjoituksista ei ole saatavissa hintatietoja, joten taseeseen ei saada kirjattua vaihto-omaisuutta.

5.2.1 Lahjoitusten hankintamenot

Lahjoituksena saadun omaisuuden hankintamenona pidetään sen todennäköistä luovutushintaa. Hankintamenoon lasketaan hyödykkeen hankinnasta tai valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot, kunnes hyödyke on käyttövalmis. Lahjoituksena saadun vaihto-omaisuuden hankintamenoksi ei voi merkitä saadun lahjoituksen käypää arvoa tai arviota siitä. Vähäarvoiset ja pienhankinnat sekä alle kolmen vuoden kalusto voi-

daan kirjata kokonaisuudessaan käyttööntovuotena kuluksi (Lydman ym. 2005, 108-110.)

5.3 Tilinpäätöksen liitetiedot

Kirjanpitoasetukseen on kirjattu tuloslaskelman pakolliset liitetiedot:

- liikevaihdon jakautuminen toimialoittain ja maantieteellisten markkina-alueiden mukaisesti
- satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät
- selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista
- selvitys tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista, jos ne ovat merkittäviä
- yhteismäärät tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yrityksissä, korkotuotoista ja korkokuluista.
- tuloslaskelmakaavassa mahdollisesti yhdistellyistä eristä on esitettävä erittely liitteenä.

(Lydman ym. 2005, 92-93.)

Pakollisten liitetietojen lisäksi tilinpäätökseen voi lisätä muita tarpeellisia erittelyitä, jotta tilinpäätös antaa kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta oikean ja riittävän tarkan kuvan (Lydman ym. 2005, 92-93.)

Taseen liitetiedoissa pitää olla selvitys ja perustelut, jos on jouduttu poikkeamaan taseen laatimisen periaatteista. Lisäksi pitää esitellä taseen laatimisessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät. Jos tasetta muutetaan edelliseen vuoteen verrattuna pitää tästä olla selvitys ja perustelut, koska tasetta pitäisi pystyä vertailemaan edellisiin vuosiin. (Lydman ym. 2005, 99.)

Pienille yhdistyksille myönnettyjen huojennuksien seurauksena suurin osa tilinpäätöksen liitteistä ovat vapaaehtoisia. Riippumatta yhdistyksen koosta ovat kuitenkin muutama liite pakollinen. Annetut pantit sekä velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vekselit, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset täytyy esittää tilinpäätöksen liitteinä. (Kansan Sivistystyön liitto; Yhdistystoimijat.) Metropolia Motorsport ry on maksanut pankille pantin luottokorttia vastaan. Tämä pantti esitellään tilinpäätöksen liitteissä.

5.4 Tilintarkastus

Tilinpäätöksen laatimisen ja hyväksymisen jälkeen vuorossa on tilintarkastus, jota säätelee tilintarkastuslaki. Tilintarkastuksen tarkoituksena on, että tilintarkastaja antaa lausunnon siitä, onko tilinpäätös kaikilta olennaisilta osilta laadittu voimassaolevien säännösten ja määräysten mukaisesti, ja antaako se oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. (Lydman ym. 2005, 171.)

Vuonna 2007 tilintarkastuslakiin tehtiin muutos, että mikroyhteisöissä tilintarkastus on jatkossa vapaaehtoista. Tilintarkastajaa ei tarvitse valita yhteisössä, jossa päätyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella on täyttynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä (Vierros ym. 2010, 106):

- taseen loppusumma yli 100 000
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto yli 200 000
- palveluksessa on ollut keskimäärin yli kolme henkilöä.

Vaikka tilintarkastuslaissa säädettiin pienille yhteisölle huojennuksia tilintarkastuksen osalta, säädetään yhdistyslaissa, että yhdistyksellä on oltava joko tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja. Yhdistyksellä saa myös olla molemmat. Toiminnantarkastus on lähinnä jäsenten tiedontarpeita varten ja tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapaudesta päättää jäsenet. Toiminnantarkastajan tulee toimittaa kirjallinen toiminnantarkastuskertomuksen tilinpäätöksestä päättävälle kokoukselle. Toiminnantarkastajan olisi hyvä merkitä tasekirjaan, että toiminnantarkastus on suoritettu. (Patentti- ja rekisterihallitus 2011.)

Metropolia Motorsport ry lasketaan näiden ehtojen perusteella mikroyhteisöksi, eikä tilintarkastus siis ole välttämätöntä. Toiminnantarkastaja Metropolia Motorsport ry:llä pitää yhdistyslain mukaan kuitenkin olla ja tasekirjaan merkitään, että toiminnantarkastus on suoritettu.

5.5 Tilien avaus

Seuraavan tilikauden kirjanpito aloitetaan tilien avauksilla, jotka perustuvat edellisen tilikauden taseeseen (Alhola ym. 2001, 175; Tomperi 2006, 16). Tilinavaus suoritetaan merkitsemällä alkusaldot kaikille niille tileille, joiden saldot on tilinpäätöksessä päätetty

tasetilille. Tileille merkittävät saadaan edellisen kauden tilinpäätöksestä ja merkittävät rahamäärät ovat samat kuin tilinpäätöksessä. (Tomperi 2006, 16.)

Metropolia Motorsport ry:n vuoden 2013 tilikausi aloitetaan viemällä ostovelkojen, pankkitilin saldot vuoden 2012 tilinpäätöksestä kirjanpidon vastaaville tileille alkusaldoiksi. Ostoveloista vuoden 2012 ostovelat pienenee kun kyseiset suoritukset maksetaan suoritusten saajille. Lisäksi tilinavauksessa pitää huomioida kuluneen tilikauden tulos edellisten tilikausien tuloksen tasetilillä.

6 Toteutus ja tuotoksen esittely

6.1 Tilinpäätöksen suunnittelu

Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksen laatimista ja ohjeistuksen kirjoittamista varten selvitettiin mitä on säädetty kirjanpitolaissa ja arvonlisäverolaissa. Aiheesta kerättiin myös tietoa alan kirjallisuudesta, joka käsittelee miten lakipykälää sovelletaan yhdistyksen kirjanpitoa ja tilinpäätöstä tehtäessä. Kaikkien kirjanpitovelvollisten täytyy laatia tilikauden päätyttyä tilinpäätös. Yhdistyksen tilinpäätösvaatimukset poikkeavat jonkin verran yritysten vaatimuksista, koska yhdistyksen toiminta ja tavoitteet poikkeavat yritysten vastaavista.

Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksen ja sen ohjeistuksen laatimiseen tarvittiin myös tietoja yhdistyksen toiminnasta ja kirjanpidosta. Metropolia Motorsport ry:n erityispiirteitä selvitettiin haastatteleamalla yhdistyksen rahastonhoitajaa, joka hoitaa yhdistyksen kirjanpidon.

Haastattelu on yksi tiedonhankinnan perusmuoto, jota voidaan käyttää lähes kaikkialla, ja sen avulla voidaan saada syvällistä tietoa. Haastattelu voidaan tehdä monista eri lähtökohdista ja toteuttaa monin eri tavoin. Eri haastattelulajeilla on eri tavoitteet ja toimintasäännöt. Haastattelu on tilanne missä yksi henkilö puhuu ja toinen kuuntelee. Tutkimuksen eri osapuolet kokevat haastattelutilanteet miellyttäväksi ja haastattelu on helppo toteuttaa. Haastatteluun sisältyy kuitenkin monia haasteita. Haastatteluilla selvittävien tietojen, käsitysten, uskomusten, arvojen ja merkitysten tutkiminen on haasteellista. Haastattelut ovat konteksti- ja tilannesidonnaisia, joten niiden tuloksiin liittyy

aina tulkintaa. Haastattelun sopivuus tutkimustarkoituksiin ja haastattelutulosten yleistämistä on hyvä harkita tarkkaan. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 11-12.)

Haastattelu on joustava menetelmä, joten se sopii moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelun etuja ovat esimerkiksi se, että haastattelussa annetaan ihmisille mahdollisuus tuoda esille asioita vapaasti, saadaan selventäviä vastauksia ja täydentäviä tietoja. Haastattelut ovat kuitenkin aikaa vieviä, sisältävät paljon virhelähteitä ja haastattelijalta vaaditaan riittävästi taitoa ja kokemusta, että haastatteluista saatava aineisto on käyttökelpoista. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 34-35.)

Projekti aloitettiin käymällä keskustelu Metropolia Motorsport ry:n rahastonhoitajan kanssa siitä, miten yhdistyksen kirjanpitoa on hoidettu. Tämän keskustelun yhteydessä rahastonhoitaja esitteli yhdistyksen kirjanpitoa varten rakennetun Excel-tiedoston, jossa pidetään kirjaa tuloista ja menoista. Excel-tiedostossa on oma välilehti tuloja varten, Data-tulot, ja oma välilehti menoja varten, Data-menot. Sen lisäksi kyseiseen Excel-tiedostoon on rakennettu erilaisia kaavoja, jolla saadaan tarvittavat tiedot kerättyä omille välilehdilleen, muun muassa kausiveroilmoitusta varten Excel laskee maksettavat verot myynneistä ja vähennettävät verot ostoista. Ensimmäisen keskustelun aikana käytiin läpi miten tämä tiedosto on rakennettu ja mistä eri tiedot löytyvät, jotta sieltä saataisiin tarvittavat tiedot kuluista ja tuloista sekä muut tarvittavat tiedot tilinpäätöksen laatimista varten. (Yrjölä 2013a.)

Tämän jälkeen tutustuttiin siihen, mitä lainsäädännössä ja alan kirjallisuudessa sanotaan yhdistyksen tilinpäätöksen laatimisesta. Tämä tieto kerättiin viitekehykseksi, jonka avulla Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöstä alettiin suunnittelemaan. Kirjallisuudesta löytyi vähimmäisvaatimukset täyttävät tuloslaskelma- ja tasekaavat, joista voitiin lähteä rakentamaan Metropolia Motorsport ry:lle sopivat kaavat.

Seuraavaksi käytiin läpi Metropolia Motorsport ry:n kirjanpito ja selvitettiin minkälaisia kuluja ja tuloja yhdistyksellä on. Kulut ja tulot jaettiin ryhmiin sen mukaan oliko kyseessä varsinainen toiminta, varainhankinta, satunnainen erä vai yleisavustus. Varsinaiseen toimintaan kuuluu autojen rakentamisesta ja kilpailumatkoista syntyvät kulut. Käytännössä suurin osa yhdistyksen kuluista kuuluu tähän ryhmään. Suurin osa tuloista olivat joko varainhankintaan laskettavia mainostuloja ja yleisavustuksiin laskettavia avustuksia Metropolian Ammattikorkeakoululta.

Yhdistyksellä ei ollut selkeästi kirjallisessa muodossa tililuetteloa, mutta sen pystyi kirjanpidosta päättelemään. Tilinpäätöksen ohjeistusta varten laadittiin selkeä tililuettelo, johon voidaan jatkossa lisätä tilejä tarpeen mukaan. Ohjeistukseen päivitettiin arvonlisäveroprosentit vuoden 2013 mukaan.

Metropolia Motorsport ry:n tililuettelo:

Taseen vastaavan tilit

- Vaihto-omaisuus
- Pankkitilit
- Myyntisaamiset

Taseen vastattavan tilit

- Edellisten tilikausien yli-/alijäämä
- Tilikauden yli-/alijäämä
- Ostovelat

Tuloslaskelman tilit

- Varsinaisen toiminnan kulut 0 %
- Varsinaisen toiminnan kulut 10 %
- Varsinaisen toiminnan kulut 14 %
- Varsinaisen toiminnan kulut 24%
- Varsinaisen toiminnan kulut ei ALV-käsittelyä
- Varainhankinta: myynti 0%
- Varainhankinta: myynti 24%
- Varainhankinnan kulut
- Satunnaiset tuotot
- Satunnaiset kulut
- Yleisavustukset

Tämän jälkeen muokattiin kirjallisuudesta löydettyistä kaavoista Metropolia Motorsport ry:lle sopivat mallit hyvää kirjanpito tapaa noudattaen. Valmiit mallit lisättiin Metropolia Motorsport ry:n kirjanpito tiedostoon omille välilehdilleen. Seuraavaksi tuloslaskelma-kaavaan rakennettiin tarvittavat Summa.Jos.Joukko-funktiot, jotka hakevat automaatti-

sesti oikeat summat suoraan kirjanpitomateriaalista Data tulot- ja Data menot- välilehdiltä. Lisäksi tuloslaskelmaan lisättiin jokaisen pääryhmän tulo- /kulujäämä riville, funktio, joka automaattisesti laskee kyseisen pääryhmän tulot ja kulut yhteen. Tulojen ollessa suuremmat on kyseisen solun summa positiivinen ja kulujen ollessa suuremmat on solun summa negatiivinen.

Data tulot- välilehdellä tulojen erittely tuloslaskelman tileille toteutettiin lisäämällä uusi sarake. Sarakkeeseen merkitään onko kyseessä varainhankintaan kuuluva myynti, satunnainen erä vai yleisavustus. Lisäksi välilehdellä on sarake, johon merkitään mitä tilikautta tulo koskee. Näin tuloslaskelma- välilehdelle rakennettujen funktioiden avulla saadaan tilinpäätöksen mukaan vain kyseisen tilikauden tulot. Samalla idealla Data menot- välilehdelle lisättiin sarake, johon merkitään onko kyseessä varsinaisen toiminnan vai jonkin muun pääryhmän kulu. Myös Data menot- välilehdelle lisättiin sarake, jolla saadaan eriteltyä eri tilikaudet toisistaan.

Kun tilinpäätöksen ensimmäinen versio oli laadittu, käytiin Metropolia Motorsport ry:n rahastonhoitajan kanssa läpi tuloslaskelma- ja tasekaavamallit. Keskustelun aikana nousi esille vielä muutamia parannusehdotuksia, joiden seurauksena tuloslaskelmaan tehtiin vielä pieniä muokkauksia (Yrjölä 2013b.) Myös kirjanpito-välilehdille tehtiin lisä-sarakkeita, jotta tulot ja kulut saataisiin kätevämmiin eriteltyä oikeisiin pääryhmiin tuloslaskelmassa. Data tulot- välilehdelle lisättiin sarake, joka lajittelee tulot niihin, joista suoritetaan arvonnalisävero ja niihin, joista sitä ei suoriteta. Data menot- välilehdelle lisättiin sarake, jonka avulla kulut saadaan eriteltyä tuloslaskelman eri pääryhmiin; varsinaisen toiminta, varainhankinta, satunnaiset erät ja yleiskustannukset.

Tuloslaskelma- ja tasekaavamallien muodostamisen jälkeen laadittiin tuloslaskelman liitteeksi erittely varsinaisen toiminnan kuluista, koska niitä ei koettu tarpeelliseksi eritellä itse tuloslaskelmassa. Erittelyssä esitetään miten varsinaisen toiminnan kulut jakautuvat autojen rakentamisen ja kilpailujen välillä. Tase-erittelyihin laadittiin lista varastossa olevista auton osista, joita yhdistys on saanut lahjoituksina. Koska osat on saatu lahjoituksina eivätkä niiden antajat ole ilmoittaneet osien hintoja, ei taseeseen voida merkitä varaston arvoa. Lisäksi tilinpäätöksen liitteissä esitetään yhdistyksen pantti, joka on maksettu luottokorttia vastaan.

6.2 Ohjeistuksen laatiminen

Itse tilinpäätöksen laatimisen ohessa siitä kirjoitettiin ohjeistus, jotta yhdistyksen rahastonhoitajan tehtäviä hoitava henkilö osaisi jatkossa tehdä tilinpäätöksen omatoimisesti. Alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoitus tehdä ohjeistus ensin ja sen jälkeen kokeilla miten ohjeistus toimii tekemällä Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätös. Viitekehysten valmistuttua oli aika ryhtyä työstämään seuraavaa vaihetta, eli ohjeistuksen laatimista. Ohjeistuksen tekeminen ilman kunnan näkemystä, siitä minkälainen Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksestä tulee, havaittiin kuitenkin hankalaksi. Silloin päätettiin, että on helpompi tehdä tilinpäätös ja ohjeistus yhtä aikaa. Pienen yhdistyksen tilinpäätöksestä saa jättää pois monia asioita, jos ne eivät ole oleellisia antamaan oikeaa ja riittävää tietoa yhdistyksen rahoitustilanteesta. Tekemällä ohjeistusta ja tilinpäätöstä samanaikaisesti ohjeistukseen ei tullut mitään ylimääräistä, mikä ei koske Metropolia Motorsport ry:tä. Tällä tavoin pyrittiin varmistamaan, että ohjeistus olisi mahdollisimman ytimekäs.

Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätösohjeistuksessa on kaksi osiota; ohjeistus ja tilinpäätöksen mallikaavat. Ohjeistuksessa esitellään mitä lait ja hyvä kirjanpito tapa vaativat yhdistyksen tilinpäätökseltä. Ohjeistuksen tarkoituksena olisi antaa jonkinlainen käsitys siitä, mitä tilinpäätöksessä pitää olla, että se täyttää vaatimukset. Ohjeistus on kuitenkin samaan aikaan pyritty pitämään mahdollisimman lyhyenä ja esittelemään ainoastaan välttämättömät asiat, jotta ohjeistus olisi käyttäjäystävällinen. Ohjeistuksen lopussa on sen laatimista varten käytetyt lähteet, jos ohjeistusta käyttävä haluaa tutustua johonkin aiheeseen tarkemmin.

Ohjeistuksen on tarkoitus palvella ihmisiä, joilla ei ole välttämättä kovinkaan hyvää käsitystä taloushallinnosta tai tilinpäätöksen tekemisestä. Ohjeistuksesta pyrittiin siis tekemään mahdollisimman lyhyt ja ytimekäs, missä esitellään ainoastaan Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksen laatimisen kannalta oleelliset asiat. Ohjeistuksesta on myös pyritty tekemään mahdollisimman käytännönläheinen missä esitellään tarkemmin itse tilinpäätöksen tekemistä eikä niinkään sen teoriataustaa.

Ohjeistuksessa käydään läpi mitä Data- tulot ja Data- menot välilehdillä pitää muistaa, että tiedot siirtyisivät oikein myös tuloslaskelmaan ja taseeseen. Ohjeistuksessa käydään myös läpi Metropolia Motorsport ry:lle rakennettujen mallikaavojen osa-alueet sekä mihin tuloslaskelman pääryhmiin eri kulut ja tulot kuuluvat. Tavoitteena oli, että

ohjeistuksen avulla Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöstä tekevä osaa kirjata tulot ja kulut oikeille tilinpäätöstileille, kuten esimerkiksi autojen rakentamisesta aiheutuvat kulut varsinaiseen toimintaan ja yhteistyöyritykseltä saadut mainostulot varainhankinnan tuloihin. Lisäksi ohjeistuksessa käydään läpi tilinpäätöksen liitteenä olevat erittelyt ja mitä niissä kuuluu esitellä, jotta tilinpäätökselle asetetut tavoitteet täyttyisivät.

Käytössä olevaan Excel-tiedostoon on pyritty rakentamaan kaavoja ja funktioita, jotka automaattisesti kirjaisivat eri tulot ja kulut suoraan oikeisiin pääryhmiin tuloslaskelmavälilehdelle. Tavoitteena on, että rahastonhoitajan ei tarvitsisi käsin laskea kaikkea ja samalla virheiden tekemisen mahdollisuus saadaan minimoitua. Rahastonhoitajan ei siis tarvitsisi käsin käydä läpi jokaista tulo- ja menoerää sekä kirjata niitä oikeaan pääryhmään tuloslaskelmassa. Tämän takia ohjeistuksen tavoitteena on enemmänkin antaa ymmärrys siitä mitä tilinpäätökseltä vaaditaan ja miten Excel-funktiot on rakennettu, jos niihin tulee kopioitaessa tai vastaavassa tilanteessa virheitä, jotka pitää saada korjattua. Ohjeistuksessa esitellään print screen- toiminnon avulla miten funktiot on rakennettu, jos niihin kirjanpitoliedostoa käytettäessä tulee vahingossa virheitä.

7 Johtopäätökset

7.1 Lopputulos

Tämä opinnäytetyö tarkoituksena oli laatia Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätös ja ohjeistus sen tekemiseen. Tilinpäätös, joka tämän opinnäytetyön yhteydessä laadittiin, koski Metropolia Motorsport ry:n ensimmäistä tilikautta. Yhdistyksen perustajat tarvitsivat tietoa taloushallinnosta ja tilinpäätöksen laatimista koskevista vaatimuksista. Tavoitteena oli myös laatia tilinpäätösohjeistus, jonka avulla yhdistyksen rahastonhoitaja osaavat laatia yhdistyksen tilinpäätöksen.

Metropolia Motorsport ry:n kirjanpito on suhteellisen yksinkertaista, koska yhdistyksellä on käytännössä vain varsinaisen toiminnan kuluja, joita rahoitetaan mainostuloilla ja yleisavustuksilla. Tämän takia tilinpäätöksen laatiminenkaan ei ole kovinkaan monimutkainen prosessi. Työläin vaihe oli kerätä tarpeeksi tietoa aiheesta viitekehystä varten. Aikaa vievää oli myös selvittää, mitä kuluja yhdistyksellä on ja saada niihin jokin järjevä ryhmittely. Arvonlisäverovelvollisuus vaatii enemmän itse pääkirjanpidossa.

Tilinpäätöksessä arvonlisäverovelvollisuus ei vaatinut muita toimenpiteitä kuin, että tuloslaskelmassa pitää selvittää, mistä tuloista on maksettu arvonlisäveroa ja mistä kuluista on vähennetty arvonlisävero.

7.2 Kehitysehdotukset

Vaikka yhdistyksen toiminta onkin varsin yksinkertaista, kirjanpitoa olisi hyvä kehittää vielä lisää. Yhdistysaktiivien suhteellisen nopean vaihtuvuuden takia olisi hyvä laatia ohjeistus koko kirjanpidosta. Samalla tulisi käytyä olisiko kirjanpidossa jotakin parannettavaa ja kehitettävää.

Yksi keino kehittää kirjanpitoa olisi siirtyä käyttämään kirjanpito-ohjelmaa. Metropolia Motorsport ry käyttää tällä hetkellä Excel-tiedostoon rakennettua kirjanpitojärjestelmää, koska yhdistys ei halua käyttää rajallisia resurssejaan maksulliseen kirjanpito-ohjelmaan. Internetistä on kuitenkin saatavissa ilmaisia ohjelmia. Yhtenä esimerkkinä voisi mainita Tappio-nimisen ohjelman. Se voisi sopia Metropolia Motorsport ry:lle, koska ohjelman laatijan tavoitteena on ollut rakentaa ohjelma, joka sopii ihmiselle, joka osaa käyttää tietokonetta, mutta jolla ei välttämättä ole kirjanpidon osaamista (Lahdeniemi 2004). Jos otettaisiin käyttöön kirjanpito-ohjelma, olisi kirjanpidon hoitaminen helpompaa. Ohjelma antaisi tukevat raamit, joiden sisällä toimia ja tällöin olisi pienempi vaara, että tehdään jotain kirjanpitolain tai hyvän kirjanpitotavan vastaista. Lisäksi kirjanpito-ohjelma olisi vähemmän herkkä virheille, kuin Excel-tiedosto.

Myös tilinpäätöksen laatiminen olisi ehkä mutkattomampaa, jos kirjanpitoa varten hankittaisiin siihen tarkoitukseen tehty tietokoneohjelma. Kirjanpito-ohjelmissa erät siirtyvät automaattisesti kirjanpitotileiltä tilinpäätöstileille, jolloin tuloslaskelma ja tase saadaan tulostettua nappia painamalla. Tilinpäätöstä olisi mahdollisuus myös kehittää ainakin taseen osalta. Jos yhteistyökumppaneilta saataisiin tavaralahjoitusten hintatietoja, voitaisiin taseeseen kirjata vaihto-omaisuuteen varaston arvo. Lisäksi tilinpäätökseen olisi hyvä harkita lisättäväksi toimintakertomusta tai rahoituslaskelma, vaikka ne ovatkin vapaaehtoisia. Tällöin tilinpäätöksestä tulisi informatiivisempi, kuin pelkän tuloslaskelman ja taseen kanssa.

Tämän opinnäytetyöhön liittyen laadittu ohjeistus ja tilinpäätösmalli pätevät niin kauan kun yhdistyksen toiminnassa ei tapahdu suurempia muutoksia. Ohjeistus on laadittu ja tilinpäätösmallit on rakennettu pientä yhdistystä ajatellen. Pienen yhdistyksen kohdalla

on myönnetty huojennuksia tilinpäätöksen osalta. Yhdistys lasketaan pieneksi, mikäli seuraavat rajat eivät ylitä: liikevaihto 7 300 000, taseen loppusumma 3 650 000, henkilöstö 50.

7.3 Työn arviointi

Työn tavoitteena oli tuottaa tilinpäätösmalli ja ohjeistus tilinpäätöksen laatimista varten. Tämän opinnäytetyön lopputuloksena on Metropolia Motorsport ry:n kokoiselle yhdistykselle riittävä tilinpäätösmalli ja ohjeistus, joka on räätälöity kyseisen yhdistyksen tilinpäätöksen laatimista varten.

Tämän opinnäytetyön tuotoksena laadittu tilinpäätösmalli täyttää yhdistyksen tilinpäätöksen minimivaatimukset, joten siitä voi myös muut yhdistykset ottaa mallia. Tuloslaskelma ja tase on kuitenkin aina räätälöitävä jokaiselle kirjanpitovelvolliselle erikseen. Kyseistä mallia ei siis todennäköisesti voida ottaa sellaisenaan toisen yhdistyksen käyttöön, koska se on rakennettu Metropolia Motorsport ry:n erityispiirteet huomioon ottaen. Siitä on esimerkiksi karsittu pois tiettyjä tuloslaskelman ja taseen osioita, joita ei tämän yhdistyksen kohdalla tarvita mutta olisivat jollekin toiselle yhdistykselle tarpeellisia.

Lähteet

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501

Gallén, Petri & Isopahkala, Juha 2012. Selvitys rekisteröityjen yhdistysten ja säätiöiden nykytilasta ja kehitystarpeista 2011. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Guttorm, Heidi 2007. Taloudenhoidon organisointi ja toiminnan rahoitus pieniyhdistyksessä. Opinnäytetyö. Tampereen Ammattikorkeakoulu.
<https://publications.theseus.fi/handle/10024/9138>. Luettu 20.1.2013.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.

Kansan Sivistystyön liitto. 9. Yhdistyksen talous ja kirjanpito.
http://www.ksl.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=230&Itemid=325.
Luettu 11.3.2013

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Kirjanpitolautakunta. 2001. Yleishyödyllisen yhteisön edellytyksestä tehdä vapaaehtoisia varauksia. 1659. 27.8.2001
<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/984a6de69ef01473c2256ac400417e15?>. Luettu 18.4.2013

Kuusiola, Arto 2002. Yhdistyksen kirjanpito, tilintarkastus ja taloudenhoito. LK-Kirjat, Helsinki.

Lahdenniemi Jussi 2004. Tappio. <http://www.lahdenniemi.fi/jussi/tappio>. Luettu 24.3.2013.

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili 2009. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. WSOYpro Oy, Helsinki.

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili & Kaisanlahti Timo 2013. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. SanomaPro. Päivitetty 7.1.2013.
<http://onlinepalvelu.sanomapro.fi.ezproxy.metropolia.fi/?prevpos=ht111.2502&page=selain/ts=tf&pos=ht111.0&offset=0.0>. Luettu 27.4.2013.

Lydman, Kari & Alakare, Mikko & Björklund, Arja & Kemppinen, Seppo & Laaksonen, Lasse & Leppä, Mikko 2005. Yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Tietosanoma, Helsinki.

Murtomäki, Otto 2010. Yrittäjän arvonlisäverokirja. Verotieto Oy, Helsinki.

Patentti- ja rekisterihallitus 2011. Yhdistysrekisteri – Toiminnantarkastus. Päivitetty 15.12.2011. <http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/toiminnantarkastus.html>. Luettu 10.4.2013.

Perälä, Samuli & Mikko, Lilja & Salmi, Jaana 2010. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 9. painos KHT-Media, Helsinki.

Rekola-Nieminen, Leena 2006. Kirjanpitolaki käytännössä. Edita, Helsinki.

Strömmer Anu 2011. Ohjeistus yhdistyksen kirjanpidon tilinpäätöksen tekijälle: Suomen Hollanninpaimenkoira ry. Opinnäytetyö. Tampereen Ammattikorkeakoulu.

<https://publications.theseus.fi/handle/10024/34401>. Luettu 6.1.2013.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Talari Pekka T. 2010. Yhdistykset, säätiöt ja verotus. Edita Prima Oy, Helsinki.

Tomperi, Soile 2005. Kehittyvä kirjanpito. Edita, Helsinki.

Tomperi, Soile 2006. Käytännön kirjanpito. Edita, Helsinki.

Vierros, Heidi & Pöyhönen, Katariina & Kallio, Mika 2010. Yhdistykset ja säätiöt – Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. KHT-Media Oy, Helsinki.

Vilkkä, Hanna & Airaksinen, Tiina. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Gummerus, Jyväskylä.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503

Yhdistystoimijat. Tilinpäätös. http://www.yhdistystoimijat.fi/?page_id/672. Luettu 11.3.2013.

Yrjölä, John-Robert 2013a. Team Captain. Metropolia Motorsport ry, Helsinki.
Haastattelu 5.1.2013

Yrjölä, John-Robert 2013b. Team Captain. Metropolia Motorsport ry, Helsinki.
Haastattelu 14.3.2013

Ohjeistus

Tilinpäätösohjeistus

Metropolia Motorsport ry

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Yhdistyksen tilinpäätös	3
3	Tilinpäätöksen laatiminen	5
3.1	Tuloslaskelma	5
3.1.1	Varsinainen toiminta	7
3.1.2	Varainhankinta	8
3.1.3	Satunnaiset erät	8
3.1.4	Yleisavustukset	8
3.1.5	Tilinpäätössiirrot	8
3.2	Tasekaava	9
3.2.1	Vastaava	9
3.2.2	Vastattavaa	9
3.3	Tilinpäätöksen liitteet	10
4	Tärkeät päivämäärät	11
5	Tilien avaus	11
	Lähteet	13

1 Johdanto

Tämä ohjeistus on tarkoitettu Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksen laatimisen avuksi. Ohjeistus on suunnattu Metropolia Motorsport ry:n raha-asioista vastaaville. Tässä ohjeistuksessa esitellään mitä laki ja hyvä kirjanpitolaki vaativat yhdistyksen tilinpäätökseltä sekä annetaan ohjeita Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksen tekoa varten.

Metropolia Motorsport ry on aatteellinen yhdistys, joka on vapaaehtoisesti hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi. Aatteellisen yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on tehdä töitä yhteisen hyvän puolesta eikä tavoitteena saa olla voiton tekeminen. Liiketoimintaa aatteellinen yhdistys saa siis harjoittaa ainoastaan kerätäkseen varoja varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi.

Lähtökohtaisesti yhdistyksen verovelvollisuus on rajattu eikä yhdistys siten ole tulovero- tai arvonlisäverovelvollinen. Toistuvasti suurista ylijäämistä verottaja kuitenkin vaatii, että suoritetaan tulovero. Arvonlisäveroa joutuu suorittamaan toiminnasta, mikä arvonlisäverolain mukaan tulkitaan liiketoiminnaksi. Arvonlisäverovelvolliseksi voi myös hakeutua vapaaehtoisesti. Syy Metropolia Motorsport ry vapaaehtoiselle arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumiselle on se, että se saa yhteistyöyrityksiltä mainostuloja. Yhteistyöyritykset voivat vähentää ostolaskujen arvonlisäveron osuuden omassa verotuksessaan, kun Metropolia Motorsport ry on arvonlisäverovelvollinen ja suorittaa saamistaan mainostuloista arvonlisäveron osuuden.

2 Yhdistyksen tilinpäätös

Yritysten tavoin myös yhdistykset ovat kirjanpitovelvollisia. Kirjanpidossa seurataan yhdistyksen rahan käyttöä ja rahan lähteitä. Kirjanpitolaki vaatii, että kirjanpitovelvollisen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Tämä tarkoittaa, että kirjanpidon perustana on kaksipuolinen tili. Liiketapahtumat on kirjattava sekä aika- että asiajärjestyksessä. Peruskirjanpitoon yhdistys voi käyttää tilioitteita, jossa tapahtumat ovat aikajärjestyksessä. Asiajärjestyksessä kirjanpitoa pidetään Yhteenveto-tiedostossa. Tilioite on täsmäytettävä kirjanpidon kanssa vähintään kerran kuukaudessa.

Kirjanpitovelvollisen pitää myös aina tilikauden päättyessä laatia tilinpäätös, joka on kuluneen tilikauden kirjanpidon lopputulos. Aatteellisen yhdistyksen tavoitteena on toteuttaa sen säännöissä mainittua toimintaa. Tämän toiminnan rahoittamiseksi yhdistys saa kerätä varoja, mutta sen tavoitteena ei saa olla voiton tavoittelu. Tämän takia yhdistyksen tilinpäätös osittain eroaa yrityksen tilinpäätökseltä.

Kaikilta kirjanpitovelvollisilta vaaditaan, että tilinpäätös on tehty lain vaatimusten mukaisesti ja noudatettu hyvää kirjapitotapaa. Tilinpäätöksen on annettava oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös pitää laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilinpäätös katsotaan olevan laadittu, kun sen yhdistyksen sääntöjen mukaisella tavalla hyväksytty.

Tilinpäätöksessä pitää olla tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitteet ja toimintakertomus. Tilikauden aikana pääkirjanpitoon kertyneet kirjaukset päätetään tulos- ja tasetilille. Tulostilille päätetään kaikki tulot ja menot, jonka jälkeen tulostilistä muodostetaan tuloslaskelma. Muut erät päätetään tasetilille, josta muodostetaan tase.

Kirjanpitovelvollisten toiminnan laajuudessa ja luonteessa on isoja eroja, joten kaikilta ei voida vaatia yhtä paljon. Tämän takia pienille yhdistyksille on myönnetty tiettyjä huojujennuksia. Pienen yhdistyksen tilinpäätöksessä on oltava tuloslaskelma, mutta tuloslaskelma eritellään eri tavalla kuin yrityksen tuloslaskelma eikä kaikkia tulo- ja kulueriä tarvitse eritellä, jos hyvä kirjanpitotavan noudattaminen ei sitä vaadi ja tilinpäätös antaa tarpeeksi hyvän kuvan yhdistyksen toiminnan toteutumisesta ja taloudellisesta tilanteesta. Taseesta riittää pelkkä lyhennetty versio, jossa ainoastaan saamisista myyntisaamiset sekä vieraasta pääomasta ostovelat on pakko eritellä erikseen. Pienelle yhdistykselle ei myöskään kaikki tilinpäätöksen liitteet ole pakollisia. Rahoituslaskelma ja toimintakertomus ovat suositeltavia mutta eivät pakollisia.

Tilinpäätöksen pitää olla johdonmukainen ja vertailukelpoinen, joten se täytyy joka vuosi laatia samalla tavalla. Lisäksi tuloslaskelman ja taseen jokaisesta erästä on esitettävä vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta. Silloin kulunutta vuotta voidaan verrata edelliseen vuoteen. Tuloslaskelman ja taseen kaavoja saa muuttaa jatkossa vain erityisen painavasta syystä ja muutos pitää perustella liitteessä. Tilinpäätöksessä pitää myös kertoa, jos kahden eri vuoden vastaavat erät eivät ole vertailukelpoisia.

3 Tilinpäätöksen laatiminen

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kuvaa tuloksen muodostumista sekä on tilikauden menojen ja tulojen kokoomalaskelma. Koska yhdistys ei saa tuottaa voittoa, ei tuloslaskelmassa ole oleellista mikä tilikauden tulos on vaan tuloslaskelma esittelee miten yhdistyksen varsinainen toiminta on rahoitettu. Pitkällä tähtäimellä tavoitteena on nollatulos ja pyrkimyksenä on sellainen toiminta, että kulut vastaavat käytettävissä olevia tuloja. Yhdistyksen tuloslaskelmassa ensimmäinen pääryhmä on varsinainen toiminta, jonka jälkeen tulevat muut pääryhmät, joilla varsinaista toimintaa on rahoitettu.

Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöstä varten Yhteenveto.xls-tiedostossa on lisätty Tuloslaskelma-välilehti. Tuloslaskelmaan on rakennettu kaavat, jotka keräävät automaattisesti kirjanpito-välilehdiltä kulut ja tulot oikeisiin kohtiin tuloslaskelmassa. Kaavana on käytetty Summa.Jos.Joukko-funktiota, joka kerää tietoja Data tulot- välilehdeltä, jos kyseessä on tulo ja Data menot- välilehdeltä, jos kyseessä on kulu.

Näiden kaavojen takia on tärkeä muistaa muutama asia, kun eriä kirjataan Data tulo- ja Data meno- välilehdille. Kuluja kirjattaessa Data meno- välilehdelle on pidettävä huoli, että valitsee E-sarakkeesta mihin tuloslaskelman pääryhmään kulu kuuluu. AA-sarakkeeseen täytyy muistaa merkitä oikea tilikausi, että kulu näkyy tuloslaskelmassa kyseessä olevan tilikauden kohdalla. Myös verokanta on tärkeä muistaa merkitä Q-sarakkeeseen. Tuloja kirjattaessa Data tulo- välilehdelle on tärkeä muistaa merkitä onko kyseessä arvonlisäverollinen myynti vai ei sarakkeeseen S. Lisäksi tuloja kirjattaessa täytyy muistaa lisätä tilikausi sarakkeeseen V.

Kulut:

Funktion argumentit

SUMMA.JOS.JOUKKO

Summa-alue	'Data menot'!T:T	=	{0;"Verollinen";500;156;1262,964;44...
Ehtoalue1	'Data menot'!E:E	=	{0;"Kirjanpidollinen merkintä";"Varsi...
Ehdot1	"Varsinainen toiminta"	=	"Varsinainen toiminta"
Ehtoalue2	'Data menot'!AA:AA	=	{0;"Tilinpäätös";2012;2012;2012;201...
Ehdot2	2012	=	2012
Ehtoalue3	'Data menot'!Q:Q	=	{0;"Verokanta";0,09;0,13;0,23;0;0;0;0;
Ehdot3	0%	=	0
Ehtoalue4		=	viittaus

= 52397,5353

Lisää tiettyjen ehtojen määrittämät solut.

Ehtoalue2: on solualue, jonka haluat laskea tietyllä ehdolla.

Kaavan tulos= -52 397,54 €

[Tämän funktion ohje](#)

OK Peruuta

1. ehto: Varsinainen toiminta/Varainhankinta (Data menot- välilehdeltä sarake E)
2. ehto: Tilikausi (Data menot- välilehdeltä sarake AA)
3. ehto: Verokanta (Data menot- välilehdeltä sarake Q)

Summa alueena on sarake P, jos kyseessä on kulu josta vähennetään ALV ja sarake T, jos kyseessä on kulu josta ei vähennetä ALV:ia. Ennen kaavaa laitetaan miinusmerkki, jotta tuloslaskelmaan saadaan kulut miinusmerkkisinä.

Tulot:

Funktion argumentit ? X

SUMMA.JOS.JOUKKO

Summa-alue	'Data tulot' !K:K	=	{0;0;"Veroton tulo";0;0;0;406,50406504
Ehtoalue1	'Data tulot' !S:S	=	{0;0;"Kirjanpidollinen merkintä";"Yleisä"
Ehdot1	"Myynti 23"	=	"Myynti 23"
Ehtoalue2	'Data tulot' !V:V	=	{0;0;"Tilinpäätös";2012;2012;2012;2012
Ehdot2	2012	=	2012

= 45460,99187

Lisää tiettyjen ehtojen määrittämät solut.

Summa-alue: ovat todelliset yhteenlaskettavat solut.

Kaavan tulos= 45 460,99 €

[Tämän funktion ohje](#) OK Peruuta

1. ehto: Myynti 23 tai Myynti 0 (Data tulot- välilehdeltä sarake S)
2. ehto: Tilikausi (Data tulot- välilehdeltä sarake V)
 - Myynti 23% summa-alueeksi otetaan sarake K
 - Myynti 0% summa-alueeksi otetaan sarake O.

3.1.1 Varsinainen toiminta

Metropolia Motorsport ry ei varsinaisesti saa tuloja varsinaisesta toiminnasta, mutta pienehköt summat, kuten esimerkiksi vuonna 2012 saatu palkintoraha voidaan kirjata varsinaisen toiminnan tuloiksi. Tämän pääryhmän kuluihin merkitään kaikki auton rakentamisesta ja kilpailuihin osallistumisesta aiheutuvat kulut. Käytännössä suurin osa yhdistyksen kulut kuuluvat tähän pääryhmään. Metropolia Motorsport ry:n toiminta on niin pientä, että varsinaisessa tuloslaskelmassa ei ole tarvetta eritellä eri kuluja. Niistä esitetään erittely liitteissä, jossa kulut jaetaan kahteen ryhmään: auton rakennuskulut ja kilpailut. Arvonlisäverovelvollisuuden tuloslaskelmassa täytyy kuitenkin eritellä kulut sen mukaan mihin arvonlisäverokantaan ne kuuluvat. Ostot, joista ei vähennetä arvonlisäveroa, esitetään ALV 0%-ryhmässä. Ulkomaan ostot eritellään ryhmään Ei alv-käsittelyä.

3.1.2 Varainhankinta

Varainhankinnan tuloihin merkitään kaikki mainostulot, oheismyynti ja muu myynti, jolla rahoitetaan varsinaisen toiminnan kuluja. Varainhankinnan kuluihin kuuluu sellaiset kulut, joita tulee varainhankinnan tulojen hankkimisesta. Esimerkiksi yhteistyökumppanien vierailujen kahvitarjoilut kuuluvat tänne. Myös promootiokulut lasketaan varainhankinnaksi, koska kyseessä ei ole yhdistyksen säännöissä mainittu varsinainen toiminta. Myös tämän pääryhmän kohdalla pitää tulot eritellä niihin, joista maksetaan arvonlisävero ja niihin, joista ei makseta. Kulujen kohdalla pitää eritellä niihin, joista vähennetään arvonlisävero ja niihin, joista ei vähennetä arvonlisäveroa.

3.1.3 Satunnaiset erät

Satunnaisiin eriin kirjataan kaikki tulo- ja menoerät, jotka ovat kertaluontoisia ja vaikeita ennakoita etukäteen. Vuonna 2012 saatu palkintoraha on kertaluontoinen ja vaikea ennakoita, mutta koska kyseessä on suhteellisen pieni summa se kirjataan varsinaisen toiminnan tuloksi.

3.1.4 Yleisavustukset

Yleisavustuksiin kirjataan kaikki Metropolian Ammattikorkeakoululta ja Otava-medialta saadut avustukset, joilla tuetaan yhdistyksen toimintaa yleisesti. Yleisavustuksiin merkittävät tulot ovat joka vuosi toistuvia suorituksia. Isot, kertaluontoiset summat voidaan kirjata satunnaisiin eriin ja pienemmät kertaluontoiset erät voidaan kirjata joko varsinaiseen toimintaan tai varainhankintaa, riippuen minkälaisesta tulosta on kyse.

3.1.5 Tilinpäätössiirrot

Metropolia Motorsport ry:llä ei kirjata vuoden 2012 tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtoja. Metropolia Motorsport ry:llä ei ole omaisuutta, josta tehtäisiin poistoja. Vapaaehtoisia varauksia saa tehdä vain verotussyistä, joten tuloveroista vapautettu yleishyödyllinen yhdistys ei saa tehdä vapaaehtoisia varauksia. Mikäli tilikauden ylijäämä on suuri voi-

daan seuraavan tilinpäätöksen yhteydessä perustaa rahasto, johon ylimääräiset varat siirretään. Kyseisen rahaston avulla voidaan varautua tuleviin menoihin, kuten esimerkiksi autojen rakentaminen.

3.2 Tasekaava

Taseeseen kirjataan kaikki omaisuus sekä oma pääoma ja vieras pääoma. Omaisuus kirjataan vastaavaa-puolelle taseeseen. Pysyviin vastaaviin kirjataan omaisuus, joiden odotetaan tuovan tuloja useamman tilikauden ajan. Vaihtuviin vastaaviin kirjataan omaisuus, jonka odotetaan tuovan tuloja vain yhden tilikauden aikana. Vaihtuviin vastaaviin kuuluu vaihto-omaisuus, jonne varastossa olevat osat voitaisiin kirjata, jos niiden arvo olisi tiedossa. Vaihtuviin vastaaviin kuuluu myös rahoitusomaisuus, eli saamiset ja rahat. Oma ja vieras pääoma kirjataan vastattaviin puolelle taseessa. Pieni yhdistys, kuten Metropolia Motorsport ry, saa käyttää lyhennettyä tasekaavaa.

3.2.1 Vastaava

Metropolia Motorsport ry:llä ei ole mitään omaisuutta, joka voitaisiin ilmoittaa taseessa lukuina. Yhdistys toimii Metropolia Ammattikorkeakoulun tiloissa. Varastosta löytyy auton osia, jotka kuuluisivat vaihto-omaisuuteen, mutta koska niiden rahallista arvoa ei ole tiedossa, ne ilmoitetaan listassa, joka lisätään tase-erittelyihin. Rahat- ja pankkisaamisiin lisätään pankkitilin saldo 31.12.. Rahoitusomaisuuteen kirjataan mahdolliset myyntisaamiset (tilanne 31.12.). Myös pienten yhdistysten on pakko eritellä taseessa myyntisaamiset. Tilinpäätöshetkellä myyntisaamisista pitää olla olemassa erittely, josta selviää keneltä yhdistyksellä on saamia tilinpäätöshetkellä. Se ei ole julkinen asiakirja, joten sitä ei tarvitse liittää tasekirjaan.

3.2.2 Vastattavaa

Metropolia Motorsport ry:llä ei ole muuta omaa pääomaa kuin tilikauden ylijäämä. Jatkoissa omassa pääomassa täytyy olla esitettyinä siis edellisten tilikausien voitot ja kulu- neen tilikauden voitto/tappio. Lisäksi omaa pääomaan merkitään jatkossa mahdollinen rahasto.

Metropolia Motorsport ry:llä ei ole muuta vierasta pääomaa kuin ostovelat. Vieraaseen lyhytaikaisen pääomaan kirjataan mahdolliset ostovelat. Myyntisaamisten tavoin maksamattomat ostot pitää eritellä muista veloista erikseen taseessa. Ostoveloista pitää olla tilinpäätöshetkellä erittely siitä, kenelle yhdistykselle on laskuja suorittamatta. Tämä erittely ei ole julkinen tieto, joten sitä ei tarvitse liittää tasekirjaan mukaan.

3.3 Tilinpäätöksen liitteet

Tilinpäätöksen liitteissä esitetään erittelyjä, joita ei esitetä tuloslaskelmassa tai taseessa suoraan. Liitteissä esitellään asioita, jotka ovat tarpeellisia antamaan oikea ja riittävä kuva yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tällä hetkellä Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätöksessä on käytössä kolme liitettä.

1. Tuloslaskelmaan liittyen esitellään miten suuri osa kuluista liittyy autojen rakentamiseen ja kuinka suuri osa kuluista liittyy kilpailumatkoihin. Tämä erittely on vapaaehtoinen, mutta voidaan pitää tarpeellisena antamaan oikean kuvan yhdistyksen rahankäytöstä.
2. Taseeseen liittyen esitellään lista mitä auton osia varastossa on 31.12., koska niiden arvoa ei tiedetä, joten niitä ei voida esittää vaihto-omaisuuden kohdalla taseessa. Jos jatkossa muutetaan toimintaa niin, että osien lahjoittajat antavat hintatietoja voidaan tämä liite jättää pois ja ilmoittaa varaston arvo taseessa. Tämä erittely on pakollinen, jos ei voida ilmoittaa rahallista arvoa taseessa.
3. Tilinpäätöksen liitteissä pitää myös mainita luottokorteista maksettu pantti. Tämä on pakollinen liitetieto pienillekin yhdistyksille.

Tilinpäätös kootaan tasekirjaan, johon kuuluu siis tuloslaskelman, taseen ja niiden liitteiden lisäksi tilikartta, luettelo kirjanpito kirjoista sekä sivu allekirjoituksia varten. Tilinpäätöksen valmistuttua yhdistyksessä pitää suorittaa toiminnantarkastus, jonka suorittaa tehtävään osoitettu toiminnantarkastaja.

4 Tärkeät päivämäärät

Metropolia Motorsport ry:n tilikausi on kalenterivuosi, joten tilikausi päättyy 31.12. Tilinpäätös pitää laatia neljän kuukauden aikana tilikauden päättymisestä. Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätös pitää siis laatia 30.4. mennessä.

5 Tilien avaus

Seuraavan tilikauden alussa pitää tehdä tilinavaukset raha- ja saamistilien osalta. Tilinavaukset suoritetaan merkitsemällä alkusaldot tileille, joiden saldot on edellisen tilikauden tilinpäätöksessä päätetty tasetilille. Alkusaldoksi merkitään sama rahamäärä kuin edellisen tilikauden tilinpäätöksessä.

Vuoden 2012 tilinpäätöksessä tasetilille päätettiin pankkitili ja ostovelat. Pankkitilin alkusaldo vuonna 2013 on siis 30 428, 17 € ja ostovelkojen 2334, 06 €. Lisäksi edellisten tilikausien voittovaratiilille kirjataan avaussaldoksi edellisten tilikausien ylijäämät + kuluneen tilikauden ylijäämä. Vuoden 2013 avaussaldoksi tulee siis pelkästään 26 530, 58 €, koska kyseessä on ensimmäinen tilikausi. Samalla tavalla toimitaan myyntisaamisten osalta, jos niitä on tilinpäätöshetkellä. Näiden tasetilien osalta Yhteenveto – tiedostoon on luotu omat välilehdet. Pankkitiliä seurataan Pankkitili-välilehdellä. Ostovelosta ja myyntiveloista pidetään kirjaa Tase -tilit välilehdellä.

Vuoden 2013 tilikartta:

Taseen vastaavan tilit

- Vaihto-omaisuus
- Pankkitilit
- Myyntisaamiset

Taseen vastattavan tilit

- Edellisten tilikausien yli-/alijäämä
- Tilikauden yli-/alijäämä
- Ostovelat

Tuloslaskelman tilit

- Varsinaisen toiminnan kulut 0 %
- Varsinaisen toiminnan kulut 10 %
- Varsinaisen toiminnan kulut 14 %
- Varsinaisen toiminnan kulut 24 %
- Varsinaisen toiminnan kulut ei ALV-käsittelyä
- Varainhankinta: myynti 0 %
- Varainhankinta: myynti 24 %
- Varainhankinnan kulut
- Satunnaiset tuotot
- Satunnaiset kulut
- Yleisavustukset

Lähteet

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501

Kansan Sivistystyön liitto. 9. Yhdistyksen talous ja kirjanpito.
http://www.ksl.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=230&Itemid=325.
Luettu 11.3.2013

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Kirjanpitolautakunta. 2001. Yleishyödyllisen yhteisön edellytyksestä tehdä vapaaehtoisia varauksia. 1659. 27.8.2001
<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/984a6de69ef01473c2256ac400417e15?> Luettu 18.4.2013

Kuusiola, Arto 2002. Yhdistyksen kirjanpito, tilintarkastus ja taloudenhoito. LK-Kirjat, Helsinki.

Lahdenniemi Jussi 2004. Tappio. <http://www.lahdenniemi.fi/jussi/tappio>. Luettu 24.3.2013.

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili 2009. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. WSOYpro Oy, Helsinki.

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili & Kaisanlahti Timo 2013. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. SanomaPro. Päivitetty 7.1.2013.
<http://onlinepalvelu.sanomapro.fi.ezproxy.metropolia.fi/?prevpos=ht111.2502&page=selain/ts=tf&pos=ht111.0&offset=0.0>. Luettu 27.4.2013.

Lydman, Kari & Alakare, Mikko & Björklund, Arja & Kemppinen, Seppo & Laaksonen, Lasse & Leppä, Mikko 2005. Yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Tietosanoma, Helsinki.

Murtomäki, Otto 2010. Yrittäjän arvonlisäverokirja. Verotieto Oy, Helsinki.

Patentti- ja rekisterihallitus 2011. Yhdistysrekisteri – Toiminnantarkastus. Päivitetty 15.12.2011. <http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/toiminnantarkastus.html>. Luettu 10.4.2013.

Perälä, Samuli & Mikko, Lilja & Salmi, Jaana 2010. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 9. painos KHT-Media, Helsinki.

Rekola-Nieminen, Leena 2006. Kirjanpitolaki käytännössä. Edita, Helsinki.

Talari Pekka T. 2010. Yhdistykset, säätiöt ja verotus. Edita Prima Oy, Helsinki.

Tomperi, Soile 2005. Kehittyvä kirjanpitolaito. Edita, Helsinki.

Tomperi, Soile 2006. Käytännön kirjanpito. Edita, Helsinki.

Vierros, Heidi & Pöyhönen, Katariina & Kallio, Mika 2010. Yhdistykset ja säätiöt – Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. KHT-Media Oy, Helsinki.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503

Yhdistystoimijat. Tilinpäätös. http://www.yhdistystoimijat.fi/?page_id/672. Luettu 11.3.2013.

Metropolia Motorsport ry:n tilinpäätösmalli

METROPOLIA MOTORSPORT RY:N TASEKIRJA
TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2012

Metropolia Motorsport ry:n tililuettelo:

Taseen vastaavan tilit:

- Vaihto-omaisuus
- Pankkitilit
- Myyntisaamiset

Taseen vastattavan tilit:

- Edellisten tilikausien yli-/alijäämä
- Tilikauden yli-/alijäämä
- Ostovelat

Tuloslaskelman tilit:

- Ostot 0 %
- Ostot 9 %
- Ostot 13 %
- Ostot 23%
- Ostot ei ALV-käsittelyä
- Varainhankinnan tuotot
- Varainhankinnan kulut
- Satunnaiset tuotot
- Satunnaiset kulut
- Yleisavustukset
- Vapaaehtoiset varaukset

(Tililuettelo koskee tilikautta 2012)

TULOSLASKELMA 2012

Varsinainen toiminta

Tuotot	1 591.34 €
Kulut	
Henkilöstökulut	0.00 €
Poistot	0.00 €
Varsinaisen toiminnan kulut 0%	-52 397.54 €
Varsinaisen toiminnan kulut 9 %	-1 015.72 €
Varsinaisen toiminnan kulut 13 %	-509.22 €
Varsinaisen toiminnan kulut 23%	-44 352.06 €
Varsinaisen toiminnan kulut ei ALV- käsittelyä	-9 926.04 €
Muut kulut yhteensä	-108 200.58 €
Kulut yhteensä	-108 200.58 €
<u>Tuotto- tai kulujäämä</u>	<u>-106 609.24 €</u>

Varainhankinta

Tuotot	
Myynti 23%	45 460.99 €
Muut tulot	18 483.00 €
Kaikki tuotot yhteensä	63 943.99 €
Kulut	-2 174.12 €
	-2 883.74 €
Kaikki kulut yhteensä	-5 057.86 €
<u>Tuotto- tai kulujäämä</u>	<u>58 886.13 €</u>

Satunnaiset erät

Satunnaiset tuotot	0.00 €
Satunnaiset kulut	0.00 €
<u>Tuotto- tai kulujäämä</u>	<u>0.00 €</u>

Yleisavustukset 74 253.69 €

Tilikauden tulos 26 530.58 €

Tilikauden ylijäämä tai alijäämä 26 530.58 €

TASE

2012

VASTAAVA

Pysyvät vastaavat

Aineelliset hyödykkeet (kts liite)

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus (kts liite)

- €

Saamiset

Pitkäaikaiset saamiset

- €

Lyhytaikaiset saamiset

- €

Rahat ja pankkisaamiset

30 451.80 €

Vastaava yhteensä

30 451.80 €

VASTATTAVAA

Oma pääoma

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

- €

Tilikauden voitto

26 530.58 €

Vieras pääoma

Pitkäaikainen velka

- €

Lyhyaikainen velka

- €

Ostovelat

3 921.22 €

Vastattavaa yhteensä

30 451.80 €

LIITETIEDOT:

Varsinaisen toiminnan kuluerittely:

Autojen rakentaminen:	71327,45 €
Kilpailumatkat:	36873,13 €
Yhteensä:	108200,60 €

Taseen vaihto-omaisuus:

Osan nimike	Määrä (kpl)
-------------	-------------

Erittely panteista:

Pantti luottokorteista:	6000,00 €
-------------------------	-----------

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJIT

Päiväkirja	sähköinen muoto, Excel
Pääkirja	sähköinen muoto, Excel
Ostovelat	sähköinen muoto
Myyntisaatavat	sähköinen muoto
Käytössä olevat tositteet	pääkirjatositteet

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Helsingissä xx.xx.2013

Hallituksen puheenjohtaja

Hallituksen jäsen 2

Hallituksen jäsen 1

Hallituksen jäsen 3

TOIMINNANTARKASTUS

Toiminnantarkastus on suoritettu ja siitä on annettu kertomus yhdistyksen hallitukselle.

Helsingissä xx.xx.2013

Toiminnantarkastaja